



vår tid är här

dövas rättigheter och teckenspråkiga mötesplatser

SDR 2025
KONGRESS KARLSTAD

Motioner & yttranden



Sveriges Dövas Riksförbund
Kongress den 12 till 15 juni 2025, Karlstad

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

STARKARE RÄTT TILL TECKENSPRÅK	4
1. Modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk.....	4
2. TAKK.....	5
3. Utan språk inget liv	6
4. Arbetsgrupp för starkare rätt till teckenspråk	8
5. Erkännande av svenskt teckenspråk som ett språk	10
6. Svenskt teckenspråk ska ingå i statliga satsningar för nationella minoritetsspråken	11
7. Svenskt teckenspråk som ett nationellt minoritetsspråk	12
8. Marknadsföring av svenskt teckenspråk.....	14
9. Förenklad antagning till specialskola	15
10. SPSM ska erbjuda förskola	16
11. Undanröja juridiska hinder för etablering av teckenspråkig friskola.....	17
GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE	19
12. Teckenspråkig hemtjänst och vårdboende	19
13. Nationell satsning på äldreomsorg för döva	20
14. Teckenspråkig äldreomsorg.....	21
15. Äldreboende och äldreomsorg	22
16. Etablering av ett nationellt kunskapscenter för döva.....	24
17. Teckenspråk via chatt på 1177 och bättre information på ikoner på teckenspråk	25
18. Om införande av teckenspråkskurs i psykolog-programmet samt stöd för teckenspråkiga psykologstudenter	27
19. Bevaka teckenspråkets ställning	28
MINSKAD FATTIGDOM	30
20. Arbetsgrupp för tolkfrågor	30
21. Förbättring av teckenspråkstolkningstjänster	31
22. Tolkutbildning.....	33
23. Satsa mer på att uppmuntra forskning om tolkning på distans	34
24. Återinförande av möjligheten till spontana möten via Bildtelefoni.net	35
25. Förbättrad information om bildtelefoni.net till myndigheter och banker	36
26. Tillgänglig information vid kris eller krig	37
27. Proaktivt arbete för att säkerställa dövas tillgång till teknikutveckling, inklusive AI	38
28. Syn kring döva inom arbetsliv	39
MER JÄMLIKT SAMHÄLLE	41
29. Döva teckenspråkstolkare.....	41
30. Främjande av döva teckenspråkstolkare och deras yrkesroll.....	43
31. Främjande av döva teckenspråkstolkare och deras yrkesroll.....	44
32. Teckenspråkstolkning vid kulturevenemang	46
33. Att öka antalet specialiserade teckenspråkstolkare inom olika områden	47
34. Dagliga nyheter på svenskt teckenspråk	49
35. Flera textade program	50
36. Bemötande och kompetens hos Arbetsförmedlingen och statliga servicecenter	51
37. Direktkontakt med teckenspråkig dövkonsulent.....	52
38. AF ska få huvudansvaret för arbetshjälpmedel	54
39. Ge skydd för den teckenspråkiga minoriteten	55
40. Inkludering av dövkultur i svensk lagstiftning.....	56
41. Sänkt kursavgift för Dövstudier	57

STARK DÖVRÖRELSE.....	58
42. Minst två regionala ombudsmän för stärkt stöd till lokalföreningar.....	58
43. Minst två ombud per distriktsorganisation till kongressen	59
44. Två representanter per distriktsorganisation till förbundsmötet	60
45. Återflyttning av Sveriges Dövas Riksförbunds kansli till Västanvik	61
46. Undvik döva pensionärers känsla av utanförskap i dubbla organisationer med samma mål...62	62
47. En mer tillgänglig och rättvis medlemshantering	65
48. Hållbara och starka dövföreningar ger ett starkt SDR.....	66
49. Kansli.....	67
50. Anordnande av gruppresor till större internationella evenemang och festivaler.....	68
51. Förstärkning av Dövas Dag	68
52. Införande av betalvägg för medlemsinnehåll på SDR:s hemsida	69
53. Tidigare projekt på SDR:s hemsida.....	70
54. Förenkla inskick av anmälningar och dokument	71
55. Gemensamt portosystem för att spara kostnader.....	72



STARKARE RÄTT TILL TECKENSPRÅK

1. Modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk

Organisation bakom motionen: Dövas Förening i Örebro län

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

Örebro kommun har från och med höstterminen 2024 beslutat att inte erbjuda modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk. Anledningen till detta beslut är att det inte finns en kursplan för svenskt teckenspråk som modersmål. Skolverket känner till detta problem, men det behöver fattas ett beslut i Riksdagen.

Dövas Förening i Örebro Län har varit i kontakt med Örebro Kommun, som är medvetna om att de bryter mot skollagen/språklagen när de inte längre erbjuder modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk. Dock menar de att det inte går att undervisa utan styrdokument. Dövas Förening i Örebro Län tolkar att de väger lagen gällande styrdokument tyngre än lagen om att erbjuda modersmålsundervisning.

I dagsläget finns det en generell kursplan för modersmål och kursplaner för minoritetsspråk, men ingen av dem kan användas till modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk eftersom dessa kursplaner bygger bland annat på talat språk när det innefattar delar som är kopplade till skriftliga förmågor, texttyper, läsförståelse med mera. Det går inte heller att göra en anpassning av dessa kursplaner enligt Skolverket. Örebro kommun har påbörjat en utredning för att se om och hur de skulle kunna erbjuda teckenspråk för hörande inom ramen för språkval. Eleverna skulle då kunna få undervisning i teckenspråk, men inte modersmålsundervisning i så fall.

Vi har läst att det har varit en statlig utredning (SOU 2016:46) som föreslog att regeringen ger Skolverket i uppdrag att ta fram en kursplan för ämnet modersmål – teckenspråk som likställs med nationella minoritetsspråk (SOU 2016:46, s. 175–176). Vi tolkar tyvärr att inget hände efter denna utredning.

I Sveriges Dövas Riksförbunds nuvarande handlingsplan står det att rätten till ”*teckenspråk tryggas genom att teckenspråks- och undervisningsmiljöer, modersmålsundervisning och fullt teckenspråkiga förebilder samt lärare garanteras.*” Modersmålsundervisning är inte längre en garanti. Vi är oroliga att nedläggandet i Örebro sprids till andra kommuner.

Yrkande:

Dövas Förening i Örebro Län föreslår att kongressen beslutar:

- att stoppa nedläggning av modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk!

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen ser allvarligt på detta och arbetar för att rätten till modersmålsundervisning måste garanteras i hela landet. Detta sker med stöd av Barnkonventionen som är svensk lag sedan 1 januari 2020, och FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionerna omfattar även familjeliv.

Kommuners tolkning på flera håll är att om kursplan inte finns så får inte kursen genomföras. Men många kommuner väljer ändå att genomföra kurserna. Kommunerna hanterar alltså detta på olika sätt och vi har att tydliggöra bristen på likvärdighet mellan kommunerna.

Skolverket måste ges i uppdrag att sträva efter en samsyn och skapa likvärdiga förutsättningar för alla barn att få läsa sitt modersmål i skolan. Frågan behöver drivas vidare på regeringsnivå så att Skolverket får i uppdrag att ta fram kursplaner även i modersmål svenskt teckenspråk. Sedan kan även frågan drivas gällande att ha en generell kursplan som gäller för ämnet teckenspråk så att även andra nationella teckenspråk kan erbjudas på samma villkor som andra modersmål.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller denna motion.

2. TAKK

Organisation bakom motionen: Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund har upptäckt att studieförbunden erbjuder kurser i TAKK, det finns mängder av dem! Var finns svenskt teckenspråk hos dem? Det finns nästan inga kurser alls i svenskt teckenspråk. Under en stor del av 1980–1990-talet fanns det mängder av teckenspråkskurser. Vad har hänt?

TAKK är inte svenskt teckenspråk. Hur påverkar vårt teckenspråk i framtiden?

Vi är oroliga för dess utveckling. Tänk en inre bild; en döv elev går i hörande skola och har en elevassistent. Assistenten behöver lära sig teckenspråk och får i stället undervisning i TAKK! Skrämmande utveckling!

Vi anar också att allmänhetens kunskap kring skillnader mellan TAKK och svenskt teckenspråk är låg, därav är vår oro ännu större med tanke på TAKKs stora framgång.

Yrkande:

Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska bevaka detta och lyfta upp denna stora obalans. Genom att skildra dess olikheter och öka medvetenheten/synliggöra hos studieförbunden att arrangera kurser i svenskt teckenspråk bidrar till en mer positiv anda i samhället.

Svenskt teckenspråk ska synas ute i samhället. Om inte det lyfts upp finns risken stor att dövrörelsen blir påverkad till det sämre i framtiden.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer i det som motionären lyfter om att kunskapen om teckenspråk och dess skillnad jämfört med TAKK, Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation, och TSS, Tecken Som Stöd, behöver höjas.

Som en del av förbundets löpande informationsarbete fortsätter vi att sprida kunskap om teckenspråk och hur viktigt det är för människors delaktighet i samhället. Parallellt kan förbundet initiera kontakt och dialoger med studieförbund för att kartlägga hur kursutbudet i teckenspråk, TAKK och TSS har sett ut, både innehållsmässigt och i omfattning, samt hur kursutbudet i svenskt teckenspråk kan stärkas och bevaras. Kartläggningen kan också beröra vilka faktorer som påverkar utbudet, som exempelvis efterfrågan och kraven på och/eller tillgång till lämpliga studiecirkelsledare/lärare. Andra faktorer kan handla om marknadsföring och information om kurserna. Utifrån den kartläggningen kan förbundet föreslå studieförbunden att utforma lämpliga utvecklingsinsatser med ambitionen att informationen ska bli tydligare, men också att omfattningen av kurserna i svenskt teckenspråk ska öka i hela landet.

Med detta som grund föreslår förbundsstyrelsen att kongressen bifaller motionen.

3. Utan språk inget liv

Organisation bakom motionen: Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund anser att döva och hörselskadade barn och ungdomar är en målgrupp som ska vara en av de största prioriteringarna i SDR:s arbete under de fyra kommande åren.

Situationen för döva och hörselskadade barn och ungdomar präglas åter av brister i att växa upp i en fullt teckenspråkig miljö, främst under skol- och fritid. Vi ser det med stort allvar och det har pågått under en lång tid.

Samhällets syn på integreringen överensstämmer inte med våra egna erfarenheter som bland annat ofta handlar om utanförskap, språkbrister, isolering med mera.

SDR måste under de kommande åren arbeta aktivt för att få tillbaka guldålderns tid! Döva barns och ungdomars rätt till ett rikt och tryggt liv, en kreativ fritid, kunskaps- och tvåspråkig utveckling är den största prioriteringen.

Med hjälp av ett forskningsresultat kan det oftast innebära att samhället får en tydlig förståelse och kan snabbt förhindra utklassning av döva barn och ungdomar i samhället.

Yrkande:

Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund föreslår att kongressen beslutar att SDR under de kommande fyra åren ska arbeta för:

- att samarbeta med något forskningsinstitut och starta en utredning/forskning. Forskarna ska forska och följa upp en stor grupp döva från småbarn till vuxen ålder med olika bakgrunder. Forskningen ska kunna visa olika områden hur dagens dövas situation ser ut; psykisk och fysisk hälsa, yrkes- och utbildningsval, social hälsa och fritid med mera – ja, ett helhetsperspektiv.
- att aktivt arbeta för döva och ungdomars rätt till två språk (svenskt teckenspråk och svenska), bra grund för psykisk och fysisk hälsa, utvecklande fritid på deras egna villkor, rätt till god kunskapsnivå enligt Skolverkets bedömning av kunskapsnivåer med mera.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Motionären önskar att förbundet samarbetar med forskningsinstitut med syfte att starta en utredning eller forskning som följer en grupp döva från småbarnsåldern till vuxen ålder i ett helhetsperspektiv. Utredningar och olika studier i forskningssyfte är mycket viktiga underlag för vårt arbete, däribland de som har dövas delaktighet i fokus och på sikt kan bidra till ett bättre samhälle.

Förbundsstyrelsen antog ett forskningspolitiskt program 2014 med avsikten att särskilt främja forskning i några prioriterade områden såsom dövstudier samt vikten av teckenspråk och dess betydelse för hälsa och social hälsa. (<https://sdr.org/nyheter/forskningspolitiskt-program/>)

I programmet framgår det också att förbundet ska förmedla och sprida information om intressanta forskningsarbeten och resultat i våra informationskanaler. Sedan 2014 har Dövas Tidning frekvent publicerat populärvetenskapligt innehåll, i samarbete med olika forskningsverksamheter och universitet, där vetenskapliga studier och aktuella forskningsresultat synliggjort.

Att initiera en ny forskning är mycket resurskrävande och att även följa en särskild grupp från småbarnsåldern till vuxen ålder i longitudinella studier innebär att de slutliga resultaten dröjer orimligt länge, kanske upp till två decennier. Detta förutsätter stora ekonomiska och personella resurser.

Förbundsstyrelsen instämmer i vikten av forskning och förbundet följer redan pågående forskning och studier. Vi deltar i konferenser, seminarier och har dialoger med olika instanser och parter som driver dessa. Resultaten av deras arbeten hänvisar vi till i vårt intressepolitiska arbete i bland annat skrivelser, remissvar och politiska kontakter.

Motionen lyfter också barn och ungas rätt till två språk, genom svenskt teckenspråk och svenska, vilket är ett område som är centralt i förbundets arbete. Det arbetet sker löpande och inom ett flertal områden, vilket också synliggörs i ett antal andra motioner som kongressen behandlar. Förbundet arbetar också ständigt med kunskaps- och informationsspridning om teckenspråk och dess betydelse för döva i alla åldrar.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen anser motionen besvarad.

4. Arbetsgrupp för starkare rätt till teckenspråk

Organisation bakom motionen: Malmö Dövas Förening (motion 1)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

Vid SDR:s kongress behandlades Malmö Dövas Förenings motion nr 1 "SDR ska bevaka teckenspråkets framtid mer aktivt".

Förbundsstyrelsens förslag till beslut var att avslå motionen.

Kongressen beslutade att ge motionen bifall till att omgående skapa en arbetsgrupp.

Malmö Dövas Förening anser att SDR:s viktigaste uppgift är att stärka det svenska teckenspråkets ställning så att det genomsyrar all verksamhet i det svenska samhället. I SDR:s handlingsprogram för 2022–2025 står det följande: "a. *Stärka teckenspråkets ställning i Sverige och inom alla områden genom strategisk opinionsbildning, framtagning av material, samverkan med våra lokala och regionala organisationer samt genom expert- och arbetsgrupper.*" Någon arbetsgrupp har således inte bildats omgående.

Vidare står det i handlingsprogrammet: "*Rätten till teckenspråk är grundläggande i våra liv och en viktig faktor för att uppnå en god livskvalitet. Det svenska teckenspråkets ställning ska stärkas i svensk lagstiftning, så att människors rätt till teckenspråk kan förverkligas inom olika samhällsområden.*"

Vi anser att en arbetsgrupp skulle kunna vara en resurs i att ge förbundet nya infallsvinklar i SDR:s huvuduppgift om att förstärka teckenspråkets ställning. Detta arbete kräver även en samverkan med EUD och Sveriges EU-representanter i EU, då det finns en styrande tolkning hos EU om att teckenspråket inte kan få samma rättsliga status som övriga nationella minoritetsspråk.

Det svenska teckenspråket är SDR:s huvudfråga i arbetet med tillgänglighet genom teckenspråk och bör arbeta för att lyfta dess status på **minst samma nivå** som de nationella minoritetsspråken och **inte** bara att det **motsvarar** de nationella minoritetsspråken. Det är SDR:s viktiga **prioriterade** område att ta fram ett redskap för att ge det svenska teckenspråket en starkare genomslagskraft i områdena "God hälsa och välbefinnande", "Minskad fattigdom" och "Mer jämlikt samhälle".

Det bör finnas en styrka med en arbetsgrupp bestående av kompetenta personer som kan rekryteras som komplement till SDR:s styrelse och personal i denna för SDR viktiga fråga.

Yttrande från distriktsorganisation:

Skånes Dövas Distriktsförbund stödjer motionen. Distriktsförbundet har även till kongressen 2021 lämnat ett yttrande om att en arbetsgrupp bör bevaka teckenspråkets ställning samt arbeta för att förstärka den.

Yrkande:

Malmö Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att Sveriges Dövas Riksförbund omgående skapar en arbetsgrupp för att stärka det svenska teckenspråkets ställning.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Vid kongressen 2021 behandlades motioner inför perioden 2022 till 2025, vilket också är den period som förbundets handlingsprogram gäller. Precis som motionären lyfter föreslog förbundsstyrelsen ett avslag, vilket inte kongressen inte godtog och i stället biföll motionen. Det nu gällande handlingsprogrammet och verksamhetsåret 2025 är inte ännu avslutat.

Förbundsstyrelsen gjorde, tidigt under mandatperioden, bedömningen att det arbete som behövdes för att utreda konsekvenserna av olika vägval för teckenspråkets ställning var lämplig att driva i projektform. Förbundet har därför efter den senaste kongressen initierat ett arbete för en projektansökan till Arvsfonden. I det arbetet strävade vi efter medverkan av en part som involverar regioner och kommuner. Förbundet sökte då samarbeten och potentiella medsökanden till projektet, bland annat med teckenspråksavdelningen på Institutet för språk och folkminnen (Isof) och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). I projektet skulle en expertgrupp, utöver en styr- och referensgrupp, tillsättas. Förbundet fick beskedet att Isof var intresserade av projektet och kunde ingå i en expertgrupp men inte i en styr- eller referensgrupp. Svaret från SKR var att de inte kunde samverka i projektet och med förbundet som intresseorganisation.

Utifrån dessa besked tog förbundet ett omtag i frågan och resonerade hur ett effektivt påverkansarbete kan formas. Idéen om en föreställning föddes och resulterade i projektet *Omvända världen* version 2.0 och dess föreställning *Audism genom livet*. Med stöd av Postkodlotteriets stiftelse har vi fått möjligheten att uppmärksamma teckenspråkets ställning och varför den behöver stärkas. Projektet genomförs i samarbete med Riksteatern Crea sedan mars 2024 och pågår till hösten 2025. Under turnén hösten 2024 har föreställningen och frågan om teckenspråkets ställning fått mycket uppmärksamhet. Ett flertal samtal och dialoger gjordes med politiker och beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå. Under våren 2025 visades föreställningen på Folk och Kultur i Eskilstuna och i Riksdagen under ett riksdagsseminarium. Arbetet för att följa upp dialogerna och bevakning av olika politiska intentioner sker löpande med målet om en starkare ställning för det svenska teckenspråket.

I projektet *Omvända världen* görs också kartläggningar genom olika enkätundersökningar om dövkultur samt myndigheter, kommuner och regioners syn på teckenspråkets ställning. Utifrån dessa kartläggningar fortsätter vi arbetet för att klargöra optimala vägval för det svenska teckenspråket. Ska det svenska teckenspråket jämföras med svenska eller minoritetsspråk? Blir det konsekvenser för vissa insatsområden som exempelvis TUFF-utbildningen, modersmålsundervisning, särskilda insatser inom vuxenutbildning och arbetsmarknad (SIUS-stöd och dövkonsulenter) som inte finns inom minoritetsgrupper eller språken?

Motionären yrkar om att en arbetsgrupp ska tillsättas, i enlighet med kongressbeslutet 2021. Som det redan framgått är inte verksamhetsåret 2025 avslutat ännu. Frågan om en arbetsgrupp kan aktualiseras och påbörjas innan årets slut, om förbundsstyrelsen bedömer det som en lämplig arbetsmetod. I så fall är det möjligt att olika experter eller funktioner kopplade till teckenspråkets ställning tillfrågas om att ingå. För nuvarande anser förbundsstyrelsen inte att tillsättandet av en arbetsgrupp är en riktning för att nå målen för en starkare rätt till teckenspråk, utan snarare är ett av flera möjliga arbetssätt. Med detta som grund föreslår förbundsstyrelsen att kongressen avslår motionen.

5. Erkännande av svenskt teckenspråk som ett språk

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

I språklagen (SFS 2009:600) har det svenska teckenspråket (STS) likvärdig ställning som de nationella minoritetsspråken (finska, jiddisch, meänkieli, romska och samiska). Men i särklagar och förordningar har de nationella minoritetsspråken och nationella minoriteterna starkare stöd än STS och teckenspråkiga döva. Exempelvis i minoritetslagen (SFS 2009:725) finns det förvaltningsområden som ska erbjuda förskoleplats och äldreboende samt starkare rätt till modersmålsundervisning på sitt modersmål enligt skollagen (2010:800).

Svenskt teckenspråk är ett fullvärdigt språk med egen grammatik och struktur. Det har använts av döva och hörselskadade i Sverige i många generationer och spelar en central roll i deras kultur och identitet. Trots detta har svenskt teckenspråk ännu inte fått en bekräftad status som nationellt minoritetsspråk och är därmed mindre synligt för samhällets skyldigheter att skydda och främja STS.

Att erkänna det som ett nationellt minoritetsspråk skulle inte bara vara ett erkännande av dess betydelse utan också ett steg mot ökad jämlikhet och inkludering i samhället. Det skulle ge det svenska teckenspråket ökad status och synlighet, vilket även innebär stärkt skydd och bevarande.

Det skulle även stärka döva och hörselskadades tillgång till utbildning och samhällstjänster på svenskt teckenspråk samt medföra ökad medvetenhet och förståelse för dövas kultur och språk bland allmänheten.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att regeringen tillsätter en utredning som ska göra en översyn av svenskt teckenspråks ställning och ge förslag på förändringar för att förstärka svenskt teckenspråk, till exempel som ett nationellt minoritetsspråk eller motsvarande.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer med motionären att ett erkännande av svenskt teckenspråk som ett språk kan ge betydande ökning av status och synlighet, men även insatser, stöd och stärkt skydd samt bevarande. Detta arbete mot ett erkännande av svenskt teckenspråk som ett språk kan också jämföras med stärkt rätt till teckenspråk och starkare status i samhället.

Språklagen har delvis erkänt svenskt teckenspråk som ett språk, men också att språket ska uppmuntras att användas, utvecklas och stärkas för enskilda individer (om individen har behov av det, vilket ger utrymme för tolkningar om vem som behöver teckenspråk och ej).

Förbundet har arbetat för dessa mål kontinuerligt genom olika kanaler som tolktjänsten och rätten till tolk, inom utbildningen med skollagen, rättsväsendet, taxibehörighet, etcetera. Frågorna finns hela tiden som pågående arbete. Vi får hela tiden stöta på politiken att föreslå åtgärder för att förstärka svenskt teckenspråk ännu mer och på grupp-

och strukturnivå.

Den tidigare utredningen Teckenspråk och teckenspråkiga – översyn av teckenspråkets ställning (SOU 2006:54, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2006/05/sou-200654/>) har många förslag på åtgärder som är användbara, och med viss uppdatering eller modernisering kan de kanske konkretiseras. Flera av frågorna som finns i utredningen är obearbetade, men kan tas fram och användas.

Förbundsstyrelsen ser att det blir en begränsad flexibilitet att binda sig till det mål som motionären önskar - att tillsätta en utredning och göra en översyn. Det finns olika arbetssätt för att få fram förslag på åtgärder som regeringen får ta ställning till (eller föreslå i vilka former).

Med anledning av ovanstående föreslår förbundsstyrelsen att kongressen avslår motionen.

6. Svenskt teckenspråk ska ingå i statliga satsningar för nationella minoritetsspråken

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

Enligt språklagen från 2009 har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja både det svenska teckenspråket och de nationella minoritetsspråken i Sverige. Tyvärr återspeglas detta inte i praktiken. I offentliga verksamheter behandlas ofta endast de nationella minoritetsspråken, medan svenskt teckenspråk inte ges samma utrymme och stöd. Detta innebär att svenskt teckenspråk inte får samma möjligheter och resurser som de nationella minoritetsspråken.

Stockholms Dövas Förening föreslår därför att SDR arbetar för att säkerställa att statliga, regionala och kommunala satsningar likställer svenskt teckenspråk med de övriga nationella minoritetsspråken.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att svenskt teckenspråk likställs med de nationella minoritetsspråken i statliga satsningar.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer med motionären om att det behövs fler satsningar och mer resurser för att stärka det svenska teckenspråkets ställning. Förbundet har dock inte tagit ställning om det optimala vägvalet för teckenspråkets ställning, som också framgår i förbundsstyrelsens yttrande i motion fyra. För att ta ställning behöver förbundet även ha dialog med organisationer och medlemmar. Ett sätt är att finna de bästa alternativen för en stärkt ställning för svenskt teckenspråk är genom projektet Omvända världen och föreställningen *Audism genom livet*. Dialog med politiker för en ökad förståelse ökar de politiska ambitioner och viljan att säkra svenska teckenspråkets status. Ambitionen bör vara att bevara, utveckla och inte minst att använda språket ur ett kulturellt och språkligt perspektiv – inte bara om behovet finns.

Motionären hänvisar till statliga satsningar till de nationella minoritetsspråken med språklagen som utgångspunkt. Dessa satsningar bygger på regeringens långsiktiga plan för revitalisering av minoritetsspråken (2009:728) och inte språklagen (2009:600).

Förbundet har följt olika arbeten kring teckenspråkets ställning hos våra grannländer. Finland har haft sitt språkpolitiska program i över tio år och på nationell nivå har den finska regeringen gjort satsningar kring det finska teckenspråket. I Norge är norska teckenspråket jämställt med norska språket och minoritetsspråken från 2021. Men i en utredning som genomfördes och avslutades 2023 lyftes ett flertal förslag på satsningar för det norska teckenspråket. Dessa har dock inte genomförts ännu.

I Sverige genomfördes den statliga utredningen [Teckenspråk och teckenspråkiga – Översyn av teckenspråkets ställning](#) (SOU 2006:54) 2006. I utredningen finns ett flertal föreslagna åtgärder som inte ännu konkretiserats men fortfarande är aktuella och av intresse för förbättringen av teckenspråkets ställning.

EUD har under 2024, på General Assembly i juni och under ett webinar i november, belyst European Charter for Regional or Minority Languages (ECMRL) där förbundet deltog. ECMRL syftar till att skydda och främja språk som används av minoriteter. EUD har haft ett arbete där de gjort en rapport, vars grund nu ska utformas till en deklaration. Detta arbete är pågående och ska lyftas igen under våren 2025, med bland annat godkännande av de nationella dövförbunden. Det är fördelaktigt att avvakta detta arbete för att se hur den kan harmoniseras med vår nationella situation och rådande lagstiftning.

Förbundet ser gärna att svenska teckenspråket har en ställning som erkänner språk och kultur samtidigt som funktionshinderperspektivet bibehålls. I det senare finns satsningar för döva som behöver säkras, exempelvis inom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, tolktjänsten och Teckenspråksutbildning för föräldrar till döva barn (TUFF). De återfinns inte inom ramen i satsningar för de nationella minoritetsspråken. Motionären yrkar att svenskt teckenspråk likställs med de nationella minoritetsspråken i statliga satsningar. Förbundsstyrelsen anser att ett sådant ställningstagande behöver föregås av en fördjupad analys av fördelar och risker att likställa svenskt teckenspråk med de nationella minoritetsspråken i Sverige.

Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

7. Svenskt teckenspråk som ett nationellt minoritetsspråk

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

När Sverige antog den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk gjordes bedömningen att teckenspråket inte uppfyller kriterierna för att klassas som nationellt minoritetsspråk. Enligt språklagen har dock det svenska teckenspråket en ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken. De bestämmelser i språklagen som gäller för minoritetsspråken omfattar därmed också teckenspråket, vilket innebär att det svenska teckenspråket ska skyddas och främjas av alla statliga och kommunala myndigheter samt offentliga organ. Språklagens riktlinjer kräver att myndigheter och kommuner aktivt

arbetar för att stärka teckenspråkets ställning och synliggöra det i samhället. Detta kan ske genom översättningar, tillhandahållande av teckenspråkstolk i offentliga sammanhang samt inkludering av dövas och hörselskadades perspektiv i beslut och processer som påverkar teckenspråkiga.

Vissa grupper i samhället har historiskt sett varit utsatta för diskriminering och förföljelse och diskrimineras fortfarande i högre grad än andra, till exempel nationella minoriteter. Därför har dessa grupper särskilt skydd i internationell och nationell lagstiftning. Sveriges nationella minoriteter med sådant särskilt skydd är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Minoritetspolitiken är ett område där det krävs mer arbete för att säkra alla människors lika värde och rättigheter både nationellt och lokalt.

Utöver att mänskliga rättigheter ska gälla alla, har kommuner skyldighet enligt Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) att skydda, främja och stödja nationella minoriteters kultur, språk och identitet. I Agenda 2030 formuleras att ingen ska lämnas utanför och i de nationella folkhälsomålen pekas nationella minoriteter inklusive teckenspråkiga ut som extra utsatta grupper. I barnkonventionen är det tydligt uttalat att barns och ungas rättigheter alltid ska vara i fokus och att de ska inkluderas i beslut som berör dem. Sammantaget betyder detta att samhället förbinder sig till att arbeta med nationella minoriteter och minoritetsspråk utifrån både konventioner och lagar. Som ett exempel har Örebro kommun tagit beslut om att hantera även teckenspråkiga som en nationell minoritet och svenskt teckenspråk som ett minoritetsspråk, vilket betyder att dessa inkluderas i arbetet med nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Enligt minoritetslagens intentioner ska de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande innebära att formerna för samråd ska förbättras och de nationella minoriteterna ska ges reellt inflytande i frågor som berör dem. Politiskt deltagande ska uppmuntras. Utarbetande av olika former för inflytande inom de nationella minoriteterna bör främjas. Det kan till exempel handla om deltagande i olika brukarråd eller andra samverkansfora. Kvinnors och ungas deltagande ska främjas. De nationella minoriteterna ska ges tillgång till olika nationella, regionala och lokala dialogfora på likvärdiga villkor som majoritetsföreträdare. Strukturella hinder mot inflytande ska, så långt det är möjligt, undanröjas.

Minoritetslagen innehåller skydd för språk och kulturell identitet, vilket innebär att man ska stödja de nationella minoritetsspråken så att de hålls levande. Det betyder att de nationella minoriteterna ska ges möjligheter att tillägna sig, bruka och utveckla sitt modersmål och utveckla en egen kulturell identitet. De nationella minoriteterna ska kunna överföra sitt minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation. De nationella minoritetsspråken, som utgör en del av det svenska kulturarvet, ska kunna bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige.

Idag kan man konstatera att det svenska teckenspråkets ställning tappar mark jämfört med de andra nationella minoritetsspråken. Myndigheter och övriga samhället uppfattar inte språklagens intentioner när det gäller det svenska teckenspråket. Självklara rättigheter som omnämns i minoritetslagen för de nationella minoritetsspråken kan döva och teckenspråkiga inte åberopa som stöd för sina rättigheter. För att ta del av det man har rätt till bör Sveriges Dövas Riksförbund aktivt arbeta för att svenskt teckenspråk och döva/teckenspråkiga ska bli ett nationellt minoritetsspråk och en nationell minoritet.

För att säkerställa att teckenspråkiga – däribland döva, dövblinda, personer med hörselskada, CODA (Children of Deaf Adults) – får sina rättigheter till språk, information och samhällsdeltagande tillgodosedda samt för att minska strukturell och individuell minoritetsstress, motverka audism och stärka det svenska teckenspråkets ställning och bli sedda som ett nationellt minoritetsspråk och en nationell minoritetsgrupp. Genom att

erkännas som ett nationellt minoritetsspråk har samhället ansvar att se till att inflytande och delaktighet stärks och att svenska teckenspråket utvecklas och den kulturella identiteten stärks.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att Sveriges Dövas Riksförbund ska arbeta för att svenska teckenspråket ska ingå i nationella minoritetsspråk och nationella minoriteter.
- att Sveriges Dövas Riksförbund fördjupar samarbetet med andra organisationer som samlar nationella minoriteter.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen har inte tagit ställning till om det svenska teckenspråket ska ingå i nationella minoritetsspråk och nationella minoriteter. Vi kan därför inte arbeta mot det mål som motionären förordar. Vidare vill motionären att förbundet fördjupar samarbetet med andra organisationer som samlar nationella minoriteter. Förbundsstyrelsen ser att det inte är aktuellt att förbinda organisationen till samarbeten, på alla nivåer, med nationella minoriteter av den anledningen att det redan finns ett etablerat nätverk. Nästan alla våra anslutna organisationer är anslutna till lokala och regionala samverkansorganisationer för funktionshinderrörelsen, och på en del håll har de representation i exempelvis samråd, brukarråd eller forum för samråd, dialog eller samverkan. Idag har vi på alla plan och nivåer svårigheter att hitta personer som kan representera i dessa. Vi behöver många fler som kan och vill representera oss, om vi utökar våra representationer till nätverk som samlar nationella minoriteter.

Förbundsstyrelsen anser att det behövs ett arbete som främst visar oss vilken status och ställning det svenska teckenspråket bäst befinner sig i. Det arbetet innefattar utbildning och kunskapsinsatser i hela organisationen. Vi behöver svar på vilka risker och/eller möjligheter som medför ett inkluderande i de nationella minoritetsspråken och nationella minoriteter. Det finns många andra påverkansfaktorer som vi behöver beakta innan ställningstagandet, till exempel hur olika lagar och bestämmelser utifrån funktionshinderperspektiven på individ-, grupp- och struktur/systemnivåer kan påverkas.

Av ovanstående motivering föreslår förbundsstyrelsen att kongressen avslår motionen.

8. Marknadsföring av svenskt teckenspråk

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

För att öka genomslaget och synligheten av svenskt teckenspråk föreslår vi att Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) aktivt marknadsför svenskt teckenspråk. Detta kan göras genom att skapa innovativa och engagerande reklamkampanjer i samarbete med olika aktörer, såsom ICA och andra företag. Målet är att skapa nyfikenhet, öka kunskapen och sprida information om svenskt teckenspråk till en bredare publik.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska utveckla och marknadsföra svenskt teckenspråk i samarbete med professionella distributörer och företag för att sprida kunskap och öka medvetenheten hos samhället.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Motionären önskar att SDR ska utveckla och marknadsföra svenskt teckenspråk i samarbete med professionella distributörer och företag. Uppdraget att sprida information och kunskap om det svenska teckenspråket är ett av förbundets mest centrala. Detta sker i förbundets löpande arbete.

Förbundsstyrelsen anser att yrkandet rimligt lyfter det informationsarbete som behövs och delvis redan görs idag, men självklart kan utvecklas. Det är dock för detaljstyrt i det avseendet om vilka förbundet ska samarbeta med. Vilka samarbetsparter förbundet anser vara lämpliga i en sådan satsning behöver beredas och utredas. Det finns utöver företag och distributörer en mängd andra aktörer, såsom exempelvis ideella organisationer och stiftelser, som kan vara bättre lämpade samarbetsparter i en sådan satsning. En större informationskampanj eller satsning som önskas och beskrivs i motionen förutsätter en större finansiering som förbundet inte kan garantera under den kommande mandatperioden, med hänvisning till den ekonomiska situationen förbundet befinner sig i. Förbundet noterar dock önskemålet om en extra marknadsföring där vi lyfter det svenska teckenspråket och tar med det i vårt löpande arbete.

Förbundsstyrelsen föreslår därför att kongressen avslår motionen.

9. Förenklad antagning till specialskola

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

SDF vill att det ska bli mycket enklare att söka och antas till specialskola. Det ska vara barnets egna behov och önskemål som ska vara styrande. Föräldrar ska inte skrämmas bort med en massa utredningar som ska göras i förväg och bifogas till ansökan.

Övergångarna mellan förskola, förskoleklass och specialskola ska vara smidiga.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att hela det praktiska antagningsförfarandet hos SPSM avseende ansökan till specialskola, inklusive förskoleklass, ska avsevärt förenklas och underlättas för sökande vårdnadshavare;
- att SDR ska arbeta för att antagningskriterierna till specialskolorna ska breddas så att alla, oavsett form och grad av hörselnedsättning, som vill gå i specialskola ska få möjlighet att göra det.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller båda att-satserna, då vi anser att en förenklad antagning till specialskolan är en viktig förutsättning för att få en enhetlig skolgång och ett fritt skolval. Men det förutsätter en ändring av skollagen och dess formulering för att kunna jobba vidare med utformningen av antagningsförfarandet och behörighetsförordningen. Detta är ett pågående och långsiktigt arbete. Skollagen ska anpassas till hur verkligheten ser ut för döva barn och unga, bland annat med stöd av barnkonventionen. I vårt arbete strävar vi också efter att döva barns tillgång till önskade förskolor ska stärkas.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

10. SPSM ska erbjuda förskola

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

SDF ser ett stort problem med nedlagda förskolor för döva och hörselskadade barn och bristande levande språkmiljöer i de förskolor som finns kvar. Lokalt har vi sett att döva barn med teckenspråk som första språk får en enorm utveckling när de, i stället för de sista åren i förskolan, i förväg fått börja i förskoleklass vid specialskola där det finns en rik teckenspråkmiljö jämfört med i förskolan. SDF anser därför att staten även bör ta ansvaret för att erbjuda teckenspråkig förskola och att den skolformen bör implementeras i SPSM:s verksamhet.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) även ska erbjuda förskoleverksamhet på teckenspråk för barn som är döva, hörselskadade eller som vill vara i en teckenspråkig förskolemiljö, i direkt anslutning till de regionala specialskolorna.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer helt i motionärens tankar att alla barn ska erbjudas svenskt teckenspråk tidigt.

Om vi blickar tillbaka i tiden kan vi konstatera att tillgången till kommunala förskoleverksamheter för döva barn på svenskt teckenspråk var större. Förbundsstyrelsen anser att det är nedslående att förskoleverksamheter på svenskt teckenspråk inte förekommer i lika stor utsträckning som tidigare. Vi har pågående informationsarbeten kring värdet av teckenspråk tidigt och det arbetet ska intensifieras. Majoritetssamhället behöver få kunskap om döva barns behov och vikten av dövkompetens i olika verksamheter behöver lyftas.

Motionären önskar att Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, träder in som huvudman för förskoleverksamhet riktad mot döva barn. Frågan är idag komplex då lagstiftningen har en stor påverkan på hur olika skolformer ska bedrivas. Förskolan är inte en del av skolplikten och har därför andra pedagogiska mål än andra grundskoleformer. Specialskolan omfattas däremot av obligatorisk undervisning som gäller från det år barnet

fyller sex år.

Vidare är förskoleverksamheten en kommunal verksamhet och ansvarar för att ge alla barn, oavsett behov, rätt till en tillgänglig förskola. Detta inkluderar även döva och hörselskadade barn. Förbundsstyrelsen är högst medvetna om att detta absolut inte fungerar i praktiken och leder till påtaglig oro för vårdnadshavare för hur deras mindre barn får en god tillvaro i sina förskolor.

Antagning till Specialskolan idag kräver en omfattande ansökningsprocess vilket även kan gälla för barn som söker till förskoleverksamhet. Det kan innebära en viss utslagning som nu sker hos specialskolan. Om huvudmannskapet för förskolan förändras – vilka risker finns? Vad händer då med de fungerande förskoleverksamheter som finns på olika orter runt om i landet? Det gäller både förskolor som ligger i en ort där specialskola finns eller i en ort där specialskola saknas. Kan en konsekvens bli att det blir ett argument för dessa kommuner att avveckla verksamheten med hänvisning till att SPSM har huvudansvaret? Det kan i så fall leda till att fler barn blir utan teckenspråkig förskola. Innebär det att endast vissa orter erbjuder förskoleverksamhet till döva barn? Att propagera för en förskola i direkt anslutning till en specialskola är även en detaljstyrning som är svår att genomföra i praktiken då vissa skolor är så kallade tvillingskolor och delar grundskoleområde med hörande barn.

Det är komplext att i förväg förutse vilka konsekvenser denna föreslagna ändring kan innebära och med den anledningen föreslår förbundsstyrelsen att kongressen avslår motionen.

11. Undanröja juridiska hinder för etablering av teckenspråkig friskola

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

SDF anser att det är viktigt att det ska finnas möjlighet att starta upp och bedriva fristående teckenspråkiga skolor som ett alternativ till grund- och specialskolan.

Precis som det idag finns möjlighet att etablera fristående skolor som alternativ till grundskolan ska det också finnas samma möjlighet för teckenspråkiga barn.

Tidigare försök att etablera en teckenspråkig skola, bland annat senast av Dramaski Utbildning AB, har visat på juridiska hinder inom skollagstiftningen och dessa måste undanröjas.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att samtliga hinder som finns för att bedriva en fristående teckenspråkig skola ska undanröjas.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Ett stort arbete har tidigare gjorts av Dramaski Utbildning AB för att bilda en teckenspråkig friskola. Hindren var många och de är i dagsläget alltför svåra att överbrygga. För det första behöver skollagen ändras, så att den tar hänsyn till döva barns behov. Även antagningen till specialskolan behöver harmoniseras med barnkonventionen som sedan januari 2020 är svensk lag. Som det är idag blir inte alla döva som söker till specialskolan antagna. Det fria skolvalet existerar inte. Först efter att en ändring av skollagen förverkligats kan arbetet återupptas så att fler alternativ ska kunna bli verklighet. I nuvarande påverkansarbete betonar vi ofta att det saknas ett fritt skolval för döva barn och ungdomar.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.



GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

12. Teckenspråkig hemtjänst och vårdboende

Organisation bakom motionen: Malmö Dövas Förening (motion 2)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Åldersgruppen äldre växer i vårt samhälle de närmaste åren. Samhällsatsningar kommer att göras och för äldre teckenspråkiga döva/hörselskadade gäller det att tidigt synliggöra deras behov av adekvat vård på deras villkor – genom teckenspråket och i en teckenspråkig miljö.

Samhällsprioriteringar kommer alltmer att göras för hemtjänsten på bekostnad av särskilt vårdboende.

En fungerande kommunikation och personal med dövkompetens är ett absolut villkor för kvalitativ vård av målgruppen. Detta gäller både hemtjänsten och särskilt vårdboende.

Yttrande från distriktsorganisation:

Skånes Dövas Distriktsförbund stödjer motionen. Distriktsförbundet ser problematiken i att satsningar på hemtjänst görs för hörande såväl som döva, men döva äldres behov inte alls tas i beaktande när det kommer till beslut som fungerar för deras behov.

Yrkande:

Malmö Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR i äldrepolitiken tidigt synliggör behovet av adekvata insatser för äldre teckenspråkiga döva/hörselskadade inom hemtjänsten och särskilt boende.
- att ta fram verktyg till lokala dövföreningar i det intressepolitiska arbetet med ansvariga politiker och tjänstemän inom kommunens vård- och omsorgsverksamhet så att äldre dövas behov av teckenspråkig vård tillgodoses.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer i vad motionären lyfter. Vi vill även göra ett medskick kring hur äldreomsorgens organisering runt om i landet varierar och skiljer sig. Här är det därför särskilt viktigt med ett lokalt perspektiv. Döva äldre ska ha rätt till lika vård och omsorg samt tillgänglighet för en likvärdig vård. Det är även viktigt att dövas perspektiv inkluderas i teknikutvecklingen, när kommuner och regioner alltmer börjar använda distanskontakter och AI.

Här behöver de lokala föreningarna föra en aktiv dialog med respektive nämnd som ansvarar för äldrefrågorna. Kunskap om dövas behov behöver ökas genom bland annat kompetensutveckling. Förbundet fortsätter det pågående påverkansarbetet för dessa frågor nationellt och förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

13. Nationell satsning på äldreomsorg för döva

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Äldrefrågor är något som berör oss alla, då vi alla blir äldre någon gång. Det finns idag stora skillnader i hur äldreomsorgen för döva ser ut i Sverige. Rätten till teckenspråkiga äldreboenden, omsorgsboenden och hemtjänst varierar kraftigt mellan olika kommuner.

För att säkerställa att döva äldre får den omsorg och det stöd de behöver, krävs en nationell satsning, trots att äldreomsorg är en kommunal fråga. Det behöver finnas en nationell standard för teckenspråkig äldreomsorg. Det krävs en nationell plattform för att dela praxis och erfarenheter mellan kommuner gällande teckenspråkig äldreomsorg.

Bland annat finns det just nu ett intressant projekt, Movadot, som drivs av länsförbundet i Jönköping. Erfarenheterna från detta projekt kan vara en värdefull del i detta arbete och kanske en början till en nationell modell.

SDR behöver arbeta proaktivt och stödja lokala föreningar så att de får rätt verktyg för att uppnå det som krävs. Det är nödvändigt för att säkerställa att döva äldre får den omsorg de har rätt till, oavsett var i landet de bor.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta aktivt med äldrefrågor för att äldre döva får den omsorg och insatser på teckenspråk som de har rätt till, oavsett vart i landet de bor.
- att SDR, tillsammans med Sveriges Dövas Pensionärsförbund, ska arbeta för att ta fram en nationell standard med riktlinjer för hur en god teckenspråkig äldreomsorg ska se ut.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer i vad som lyfts i motionen och föreslår att kongressen bifaller första att-satsen. Vi vill även göra ett medskick kring hur äldreomsorgens organisering runt om i landet varierar och skiljer sig. Här är det därför särskilt viktigt med ett lokalt perspektiv. Döva äldre ska ha rätt till lika vård och omsorg samt tillgänglighet för en likvärdig vård. Det är även viktigt att dövas perspektiv inkluderas i teknikutvecklingen, när kommuner och regioner allt mer börjar använda distanskontakter och AI.

Förbundet kan inte driva ett arbete med att ta fram nationella riktlinjer. Denna uppgift ligger ofta på Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, eller Socialstyrelsen, som är restriktiva med att upprätta nationella riktlinjer. Här behöver de lokala föreningarna föra en aktiv dialog med respektive nämnd som ansvarar för äldrefrågorna. Kunskap om dövas behov behöver ökas genom bland annat kompetensutveckling. Förbundet fortsätter dock det pågående påverkansarbetet för dessa frågor nationellt, och förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår andra att-satsen.

14. Teckenspråkig äldreomsorg

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Den äldre åldersgruppen i vårt samhälle växer, och det kommer att krävas omfattande samhällsatsningar för att möta deras behov. För äldre teckenspråkiga döva och hörselskadade är det avgörande att synliggöra deras behov av tillgång till adekvat vård på deras egna villkor – genom teckenspråket och i en teckenspråkig miljö. Det finns många döva äldre och personer med funktionsvariationer som behöver hemtjänst. Många upplever att det finns bristande tillgänglighet och språkliga barriärer som gör att den döve servicemottagaren känner sig otrygg. Ofta upplever döva redan hos biståndshandläggaren att det finns kunskapsbrist och oförståelse för vilka behov som finns och ingen förståelse för rätten till teckenspråkig personal eller teckenspråkig miljö. Folkhälsomyndigheten har i utredningar pekat ut gruppen döva som extra utsatt för ensamhet och utanförskap. För att döva brukare ska få likvärdig service och stöd som hörande får krävs det att personalen och andra boende är teckenspråkiga och har adekvat språk- och kulturkompetens. Språklagen ger inget stöd till rätten till teckenspråkig personal eller teckenspråkig miljö, däremot ger minoritetslagen en tydlig rätt till det.

Dagens samhällsprioriteringar visar en ökad satsning på hemtjänst på bekostnad av särskilt vårdboende. För att säkerställa kvalitativ vård för äldre teckenspråkiga är en fungerande kommunikation och vårdpersonal med dövkompetens nödvändiga. Dessa faktorer är avgörande både inom hemtjänsten och på särskilda boenden.

Vi ser att Movadot-projektet i Jönköping kan bidra med ett nytt synsätt på hur man kan lösa en del problem och skulle kunna vara en modell för en framtida nationell lösning inom teckenspråkig äldrevård.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR i sitt äldrepolitiska arbete aktivt driver frågan om rätten till adekvata insatser för äldre teckenspråkiga döva och hörselskadade inom hemtjänst och särskilt boende.
- att SDR tar fram verktyg för lokala dövföreningar att använda i det intressepolitiska arbetet med ansvariga politiker och tjänstepersoner inom kommunal vård och omsorg, för att säkerställa att äldre dövas behov av teckenspråkig omsorg och vård tillgodoses.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer i vad som lyfts i motionen. Vi vill även göra ett medskick kring hur äldreomsorgens organisering runt om i landet varierar och skiljer sig. Här är det därför särskilt viktigt med ett lokalt perspektiv. Döva äldre ska ha rätt till lika vård och omsorg samt tillgänglighet för en likvärdig vård. Det är även viktigt att dövas perspektiv inkluderas i teknikutvecklingen, när kommuner och regioner alltmer börjar använda distanskontakter och AI.

Här behöver de lokala föreningarna föra en aktiv dialog med respektive nämnd som ansvarar för äldrefrågorna. Ett arbetssätt för lokala företrädare kan vara att "skugga", det vill säga följa, den nämnd som har ansvar för äldrefrågor för att vara uppdaterad om vad som händer med frågorna och bedriva ett påverkansarbete direkt gentemot dem. Kunskap om dövas behov behöver ökas genom bland annat kompetensutveckling. Förbundet fortsätter det pågående påverkansarbetet för dessa frågor nationellt och förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

15. Äldreboende och äldreomsorg

Organisation bakom motionen: Göteborgs Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Det är viktigt att agera och bevaka äldrefrågor, bland annat äldreboende och äldreomsorg för döva äldre personer. Idag finns äldreboende för döva i Göteborg, Malmö samt Örebro. Det behövs fler boenden eller omsorg, så att fler kan bo tillsammans och inte ska behöva bo ensamma med hörande, där vårdpersonal inte kan teckenspråk. Det har påverkats av kommuner som inte vill placera dem i döva äldreboenden i en annan kommun. Göteborgs Dövas Förening anser att det är viktigt att övriga kommuner där döva äldre bor får möjlighet att flytta till ett dövt äldreboende i en annan kommun, så att döva får möjlighet att umgås med andra döva i samma boende.

Idag märks det att fler döva bor ensamma i andra äldreboenden där teckenspråkig personal eller döva äldre bor. De blir mer ensamma och isolerade. Äldre har rätt att känna sig trygga med att bo i ett teckenspråkigt boende, där personalen använder teckenspråk samt att det finns en dövförening i närheten.

Om en kommun inte har någon teckenspråkig personal i äldreboendet, men det finns ett teckenspråkigt äldreboende i en annan kommun, så anses kommunen vara skyldig att ordna och betala/ersätta boendet för just en döv äldre person så att denne kan bo i ett teckenspråkigt äldreboende.

För att kunna ge bättre information till alla kommuner runt om i landet och erbjuda det döva äldreboendet som finns, så att kommunerna är skyldiga att kunna erbjuda de döva äldre att få plats i ett äldreboende där teckenspråkig personal finns.

Det har väckts oro hos medlemmarna, speciellt de som är födda på 50–60-talet och börjar undra hur deras framtid med äldreboende kommer att påverka dem. De som är födda på 50–60-talet är många döva personer som nu är pensionärer, ska bli pensionärer eller närmar sig pensionärlivet, och tycker det är viktigt att få plats på ett äldreboende med trygg teckenspråkig personal.

Göteborgs Dövas Förening anser att det behövs ett långvarigt projekt för äldre och att göra utredningar om hur döva äldre personer har sina rättigheter att få bo i ett teckenspråkigt äldreboende eller om det finns äldreomsorg med personal som kan teckenspråk.

SDR kanske har haft någon form av äldreprojekt tidigare, men anser att det är dags att förnya eller fortsätta med projekt i syfte att göra utredningar, komma ut med information till kommunerna och få kommunerna att samråda med andra kommuner som har döva äldreboenden.

Yttrande från distriktsorganisation:

Västra Götalands Dövas Länsförbund yttrar att det är viktigt att uppmärksamma att äldreomsorg tillhör kommunerna, men det finns många medlemmar som inte har lokala föreningar i sina kommuner där de bor som kan bevaka deras frågor. Därför bör äldreomsorg för döva göra undantag så att regionerna eller staten tar ansvar för att förbättra möjligheterna för äldre döva att få bra omsorg.

Yrkande:

Göteborgs Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR tillsammans med distriktsorganisationer och lokalföreningar arbetar gemensamt, samt söker projekt för en vidare utredning.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären och anser att tillgången till äldreboenden där personalen kan kommunicera obehindrat på svenskt teckenspråk är av yttersta vikt för att säkerställa att döva äldre personer får en trygg och inkluderande ålderdom. Alla kommuner ska vara skyldiga att erbjuda döva äldre möjlighet att flytta till ett teckenspråkigt äldreboende, även om det ligger utanför sin hemkommun.

Vi ser detta som en grundläggande rättighet för våra äldre medlemmar att kunna kommunicera på sitt modersmål och inte känna sig isolerade. Förbundet har haft representation i styrgruppen för projektet Mobilt hem- och vårdteam för äldre döva och teckenspråkiga (MOVADOT) i Jönköpings län som jobbar för att öka medvetenheten om äldre döva och teckenspråkigas behov inom äldrevården. De uppmanar till kommun-överskridande arbete för att säkerställa att denna möjlighet blir verklighet, bland annat genom resursfördelning inom kranskommuner.

Förbundet har också ett samarbete med Sveriges Dövas Pensionärsförbund, SDP, i äldrefrågor och kommer att fortsätta med det arbetet. Motionären föreslår ett visst arbetssätt och förbundsstyrelsen tycker att det är bättre att inte låsa sig vid ett visst arbetssätt eftersom det kan behövas olika sätt att arbeta med frågan. Förbundet är dock öppna för att tillsammans med distriktsorganisationer och lokalföreningar fortsätta arbeta för att vidare fördjupa oss i frågan och informera kommunerna om vikten av teckenspråkig äldreomsorg. Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

16. Etablering av ett nationellt kunskapscenter för döva

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Kunskap om döva och svenskt teckenspråk hos myndigheter varierar otroligt mycket och det påverkar döva i samhället. Myndigheternas stöd och insatser varierar beroende på tillgänglig kunskap och det är inte heller likvärdigt över landet. Alla får olika slags stöd och insatser, och insatserna gynnar inte alltid döva.

Sverige behöver ett nationellt kunskapscenter om döva och svenskt teckenspråk som ger råd och stöd till olika samhällsaktörer på olika nivåer i samhället. Ett center för dövfrågor ska fungera som expertstöd kring teckenspråk, tolkfrågor, juridiska frågor, hjälpmedel, utbildning med mera. Centret ska samla och sprida information om dövas kultur, språk och rättigheter till allmänheten, myndigheter och utbildningsinstitutioner. Det ska även kunna erbjuda utbildningsprogram och kurser för att öka kompetensen hos yrkesverksamma som arbetar med döva, såsom lärare, vårdpersonal och socialarbetare. Det kan erbjuda en plattform för samarbete mellan forskare, utbildare och dövas organisationer för att främja utvecklingen av teckenspråk och dövas rättigheter och möjligheter. Detta genom att till exempel skapa och underhålla en digital resursbank med material och forskning om dövas kultur och teckenspråk. Centret bör även tillhandahålla juridisk kompetens och stöd för döva individer och samhällsaktörer. Det ska även vara möjligt för döva individer att vända sig dit för att få råd och stöd.

Ett nationellt kunskapscenter för döva och teckenspråk skulle bidra till att stärka dövas ställning i samhället och säkerställa att kunskap om dövas kultur och språk sprids och bevaras. Genom att samla resurser och expertis på ett ställe kan vi skapa bättre förutsättningar för forskning, utbildning och medvetenhet, vilket i sin tur kan leda till förbättrade rättigheter och livskvalitet för döva. Ett sådant center skulle också fungera som en viktig resurs för handläggare, beslutsfattare inom offentlig förvaltning och andra samhällsaktörer, vilket skulle bidra till mer likvärdiga och rättvisa insatser för döva över hela landet.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att det etableras ett nationellt kunskapscenter för döva och teckenspråk som fungerar som en central resurs för forskning, utbildning och rådgivning.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen anser att motionen gällande ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor, NKCD, är viktig. Vi håller med om att kunskapscentret ska kunna bidra till att stärka dövas ställning i samhället samt säkerställa spridning och bevarande av kunskap om dövas kultur och språk. På ett nationellt kunskapscenter kan kunskaper om döva och teckenspråk samlas, utvecklas och spridas. Dess uppgift kan också vara att förmedla kunskaper till yrkesverksamma som i sitt arbete möter döva barn, ungdomar, vuxna och äldre.

NKCD kan även bevaka och följa upp lagstiftning som berör döva. Ett exempel är den nya socialtjänstlagen som träder i kraft från 1 juli 2025 ([Ny socialtjänstlag 2025 – förberedelser och förändringar - Socialstyrelsen](#)). Den innebär att insatser ska vara mera förebyggande, tillgängliga och kunskapsbaserade, vilket även kommer att gälla döva i alla åldrar som berörs av socialtjänstlagen.

Eftersom det finns en liknande motion från förra kongressen, som är beviljad, kommer förbundet att fortsätta arbetet för ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor. Med den anledningen föreslår förbundsstyrelsen att kongressen anser motionen vara besvarad.

17. Teckenspråk via chatt på 1177 och bättre information på ikoner på teckenspråk

Organisation bakom motionen: Göteborgs Dövas Förening
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Starkare rätt till teckenspråk & God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Fler döva känner sig inte inkluderade när det gäller hemsidan på 1177.se.

Fler döva upplever att det har försvårat dem med språk.

Genom chatten som finns på 1177.se känns inte direkt kommunikation på deras språk; de flesta har teckenspråk som första språk och svenska som andra språk.

Det har hänt att det blivit missförstånd med kommunikation i chatten via 1177.se.

Vad som är viktigt för döva eller hörselskadade är att 1177.se borde kunna anpassa sig efter dövas villkor på teckenspråk genom att ha teckenspråk i chatten där man kan kommunicera på ett välmående sätt och att det kan kännas tillfredsställande och bekvämt.

På 1177.se finns flera språk som är anpassade för andra som läser eller talar på sitt språk; därav saknas teckenspråk.

Göteborgs Dövas Förening anser att det är viktigt att det ska vara tillgängligt för döva på deras villkor – teckenspråk via chatten på 1177.

Det finns också risk att fler döva halkar ur om de inte får hjälp via chatten om det bara skrivs på svenska.

Göteborgs Dövas Förening anser att det är dags att agera här och nu, och inte vänta för länge. Ju fortare det åtgärdas, desto mer underlättar det för alla döva eller hörselskadade att kunna kommunicera på teckenspråk i chatten.

Flertalet av medlemmarna hos GDF anser att det behövs mer tydlig information på teckenspråk i varje kategori på 1177.se – gärna varje ikon med ”teckenhänder”.

Som exempel: Journalen – beskrivning av vad det innebär.

Det finns många kategorier på 1177.se som behöver ses över och vad som kan utvecklas till en bättre möjlighet och tillgänglighet för alla som behärskar teckenspråk.

Göteborgs Dövas Förening anser att det är dags att SDR agerar genom att göra en undersökning, till exempel en enkät hos SDR:s medlemmar och sedan ha en dialog med 1177; alternativet är att driva ett projekt för detta.

Det finns en annan möjlighet – att bilda en arbetsgrupp tillsammans med distriktsorganisationer och lokala dövföreningar, då de har närmare till sina medlemmar.

Yttrande från distriktsorganisation:

Västra Götalands Dövas Länsförbund bifaller motionen och har inga tillägg.

Yrkande:

Göteborgs Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att tillgängligheten ska utvecklas till en bättre möjlighet!

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen tycker att motionen lyfter viktiga frågor och är enig om att en ökad tillgänglighet i 1177 är prioriterad för vår målgrupp.

Förbundet arbetar redan kontinuerligt med ett påverkansarbete för att öka tillgängligheten genom teckenspråk och förenkla kommunikation och kontaktvägar i 1177. Dagens system är krångligt och skapar hinder för många döva. Ett dilemma är att 1177 även är styrt på regional och lokal nivå. Det är därför bra om förbundet tillsammans med distriktsorganisationer och lokala föreningar kan jobba för att 1177 ska utvecklas och bli mer tillgänglig genom teckenspråk.

Förbundsstyrelsen förstår föreningens yrkande om att tillgängligheten ska utvecklas till en bättre möjlighet. Dock är yrkandet för brett formulerat och det blir svårt att mäta huruvida motionens mål är uppfyllt. Det betyder inte att förbundet ska arbeta mindre med frågan, utan fortsätta det redan pågående påverkansarbetet för att lyckas med målet om att 1177 blir mer tillgänglig genom teckenspråk.

Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

18. Om införande av teckenspråkskurs i psykologprogrammet samt stöd för teckenspråkiga psykologstudenter

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Det är idag en stor utmaning för döva att få tillgång till psykologiskt stöd utan en tredje part, då teckenspråkiga psykologer är sällsynta. Att ha en tolk närvarande i psykologsamtal kan skapa en barriär mellan psykolog och patient, vilket gör att många döva känner sig obekväma och därför undviker att söka hjälp. En psykolog som behärskar teckenspråk skulle möjliggöra en direkt och förtroendefull relation mellan psykolog och patient, vilket är av yttersta vikt för en framgångsrik terapeutisk process.

För att på sikt öka antalet teckenspråkiga psykologer föreslår vi att psykologprogrammen erbjuder en grundläggande teckenspråkskurs som ger blivande psykologer möjlighet att arbeta direkt med döva patienter. Dessutom bör det införas finansiella stödformer, exempelvis stipendier, för att uppmuntra döva att söka psykologprogrammet och därmed stärka den teckenspråkiga representationen inom psykologkåren.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR verkar för att psykologprogrammen vid svenska universitet och högskolor inför en grundläggande teckenspråkskurs för psykologstudenter, med målet att skapa bättre förutsättningar för teckenspråkig patientkontakt.
- att SDR verkar för att skapa stipendie- eller stödprogram som uppmuntrar döva att söka till psykologprogrammet, för att öka antalet teckenspråkiga psykologer i Sverige.
- att SDR aktivt samarbetar med berörda myndigheter och utbildningsinstitutioner för att synliggöra behovet av teckenspråkiga psykologer och stärka teckenspråkiga personers tillgång till psykisk hälsa och vård.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen håller med motionären om att antalet teckenspråkiga psykologer behöver öka. Förbundet kommer att fortsätta ett påverkansarbete för att olika typer av vårdpersonal ska ha ökad kunskap om döva. Det arbetet sker även för att upprätta ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor, NKCD, enligt det som framgår i motion 16.

Motionens intention är god. Men med anledning av att de dövpsykiatriska mottagningar som fortfarande finns kvar och sakta verkar nedmonteras, ser vi särskilt att personal med teckenspråkskunskaper och kunskaper om döva behöver ökas. På så sätt kan patientsäkerheten för döva patienter säkerställas inom alla vårdinstanser över landet.

Att utforma en ny kurs inom högskolans utbud regleras av högskoleförordningen (kapitel 6). I de fall en kurs ingår som del av ett eller flera utbildningsprogram som leder till en viss examen måste de nationella examensmålen och eventuella lokala program mål beaktas. Nationella examensmål och lokala program mål anges i respektive programs utbildningsplan. Beslut om kursplaner fattas i högskolans utbildningskommittéer.

Vid ändring av en befintlig kursplan måste en avvägning göras vad gäller kursens status, det vill säga om ändringarna är av mindre omfattning eller av så stor omfattning att kursen ska betecknas som ny. I det sista fallet måste beslut också fattas om att den tidigare kursen avvecklas. Vid den avvägning som görs ska studenternas möjlighet till omexamination beaktas. Om ändringarna är av mindre omfattning erbjuds inte något extra examinationstillfälle – utöver det första tillfället till omexamination, kopplat till kurstillfället.

Om en ny kurs, exempelvis i teckenspråk, ska erbjudas inom ett program, däribland psykologprogrammet, behöver något annat i kursplanen ändras så att de samlade högskolepoängen ska uppfyllas.

Förbundsstyrelsen anser att det är svårt att påverka enbart psykologprogrammet, utan ser det mer gångbart att verka för ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor för att uppnå bättre vård för döva och ökad patientsäkerhet, i enlighet med motion 16. Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

19. Bevaka teckenspråkets ställning

Organisation bakom motionen: Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk & God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Många LSS-boende, förskolor, skolor eller äldreboenden, även hemtjänst, jobbar med många döva som inte kan teckenspråk eller tror att de kan teckenspråk, men vem ska bevaka att de har rätt kompetent personal?

Många bor spridda ut på olika platser, inte samlade, och får inte rätt kompetent personal, och vi har ingen koll över hur det ser ut i varje kommun. Det ska vara kommunens skyldighet att se över hur det ser ut för alla teckenspråkiga boende, bland annat gruppboenden eller äldreboenden.

Sen anställer de folk som kan lite teckenspråk men inte tillräckligt för att jobba med de teckenspråkiga, men de tycker det är helt okej att göra så och inte anställer döva, till exempel på grund av att de måste prata med de andra hörande omkring. Men det finns ju fler hörande som jobbar med hörande. Det är lika viktigt för alla teckenspråkiga att få rätt personal med rätt teckenspråkkunskap och dövkompetens.

Att personalen som "kan" teckenspråk betyder att den personen inte är fullständigt teckenspråkig, vilket skapar stress för döva. Viktigt med teckenspråkiga som ger stor trygghet och delaktighet för döva i alla åldrar i sin miljö, oavsett vart LSS-boende, äldreboende, arbetsplats, förskola eller hemtjänst. Det skapar hälsosam, dvs psykisk hälsa.

Den känslan har vi tappat totalt på flera platser i Sverige för vår teckenspråkiga ställning.

Yrkande:

Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening föreslår att kongressen beslutar:

- att det ska bli starkare lag för barn till äldre att de ska ha rätt till teckenspråk. Eventuellt skapa projekt för att skapa en arbetsgrupp som besöker runt om i Sverige och ser om de följer upp att ha rätt personal med rätt kunskap. Eller följa upp med omvända världens projekt.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen anser att motionen lyfter viktiga frågor om rätten till teckenspråk i olika instanser i samhället. Arbetet för en starkare ställning för teckenspråk är ett av förbundets mest centrala och frågan lyfts i flera motioner. En möjlig väg är ett påverkansarbete för att implementera vikten av teckenspråk i befintlig lagstiftning, exempelvis skollagen, patientsäkerhetslagen, socialtjänstlagen (SOL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Den nya socialtjänstlagen som träder i kraft från 1 juli 2025 ([Ny socialtjänstlag 2025 – förberedelser och förändringar - Socialstyrelsen](#)) innebär att insatser ska vara mera förebyggande, tillgängliga och kunskapsbaserade, vilket även kommer att gälla döva i alla åldrar som berörs av socialtjänstlagen. Lagen kan medföra flexiblare arbetssätt att möta de utmaningar som socialtjänsten står inför. Här kan kommuner behöva uppnå lösningar som är anpassade efter behov och lokala förutsättningar.

Förbundet arbetar för att bilda ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor, NKCD. Kunskapscentret ska kunna bidra till att stärka dövas ställning i samhället samt säkerställa spridning och bevarande av kunskap om dövas kultur och språk. På ett nationellt kunskapscenter kan kunskaper om döva och teckenspråk samlas, utvecklas och spridas. Dess uppgift kan också vara att förmedla kunskaper till yrkesverksamma som i sitt arbete möter döva barn, ungdomar, vuxna och äldre, vilket är vad som efterfrågas i motionen. NKCD kan även bevaka och följa upp lagstiftning som berör döva.

Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.



MINSKAD FATTIGDOM

20. Arbetsgrupp för tolkfrågor

Organisation bakom motionen: Skånes Dövas Distriktsförbund
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Minskad fattigdom

Motivering:

SDR uttrycker följande angående minskad fattigdom:

"En annan form av fattigdom är ett upplevt socialt utanförskap eller isolering som kan bero på exempelvis språkliga barriärer. Det kan också vara ingen eller undermålig tillgång till färdtjänst samt långa geografiska avstånd till andra teckenspråkiga och teckenspråksmiljöer."

SDR ska arbeta för att minimera dövas utsatthet för olika former av fattigdom genom att verka för ett moderniserat, jämlikt och enhetligt tolksystem i Sverige.

Motivering

För den som inte hör är tillgång till teckenspråk och tolk en helt avgörande fråga. Det handlar om livskvalitet och det handlar om att alla har rätt att delta i samhället på lika villkor. Det är helt enkelt en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter.

Idag är det inte någon självklarhet att döva, dövblinda och hörselskadade har möjlighet att tillvarata sina demokratiska rättigheter. Politiskt ointresse och ekonomiska prioriteringar gör att situationen inte bara är dålig utan också blir allt sämre. Okunskapen hos våra beslutsfattare är troligen en stor del av varför frågan är svår att driva.

Trots utredningar och handlingsplan för tolktjänsten så ser vi inga resultat. Det finns förslag på att satsa 41 miljoner för att samordna tolktjänsten, men regeringen har inte sagt något om hur samordningen ska gå till eller hur pengarna ska användas.

Vi i SDDF får vid arrangerade tolkforum information om hur våra medlemmar möter utanförskap på grund av svårigheter att få tolk, nekad tolk, dålig teknik vid videomöten eller till och med dålig kvalitet på tolkningen. Detta är fullständigt oacceptabelt och vi tycker att det är tid att agera.

Yrkande:

Skånes Dövas Distriktsförbund föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR tillsätter en arbetsgrupp med representanter från de fem olika distriktsförbunden. Arbetsgruppen får till uppgift att i samverkan med andra aktörer, till exempel FSDB, HRF, DHB, DIK, på ett enkelt och begripligt sätt sätta samman krav i punktform. Alltså kortfattade krav som inför valet kan lanseras till politiker på riks-, regional- och lokal nivå. Arbetsgruppen ska också ta fram situationer som gör att kraven blir enklare att förstå. Situationer som visar på konsekvenser av utanförskapet.
SDDF är medvetna om att SDR jobbar hårt med tolkfrågorna och vi ser detta som ett komplement och en förstärkning till det arbetet.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären om att tillgång till teckenspråk och tolk är en jämlikhets- och demokratifråga men också väsentligt för dövas livskvalitet. Förbundet arbetar med tolktjänstfrågan tillsammans med organisationerna Förbundet Dövblinda (FSDB), Hörselskadades Riksförbund (HRF) och Riksförbundet DHB samt ungdomsorganisationerna Dövblind Ungdom (DBU), Unga Hörselskadade (UH) och Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF). SDR har också haft kontakt med och deltagit i möten med fackförbundet DIK och yrkesföreningen Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF).

FSDB, HRF och SDR har varit på ett flertal möten med personer från regering, departementen och riksdagen, både politiker och tjänstepersoner, för att följa upp och trycka på om åtgärder inom tolktjänstområden utifrån utredningens förslag.

Några scener ur föreställningen "Audism genom livet" har också skapat reaktioner, gett många en ögonöppnare och en bättre förståelse för dövas upplevelser av exkludering, brist på tolk, betalningsansvar som ingen vill ta på sig eller samordna, samt att tolkanvändare ofta är sin egen samordnare. Regeringen har beslutat om extra statsbidrag på 41 miljoner som ska fördelas till regionernas tolkverksamheters samordning för tolkbeställningar utanför regionens ansvar. Regeringen beslutade även att utdela fem miljoner till Myndigheten för delaktighet, MFD, för att utveckla en nationell funktion i tolktjänstfrågor. Detta är en väg mot målet för ett enhetligt tolksystem i Sverige. FSDB, HRF och SDR har haft bra samverkan och kommer att fortsätta samarbetet.

Förbundsstyrelsen anser att en arbetsgrupp av den slag som motionären föreslår är liktydlig med samverkan som redan finns och föreslår därför att kongressen avslår motionen.

21. Förbättring av teckenspråkstolkningstjänster

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Minskad fattigdom

Motivering:

Tillgång till teckenspråkstolkning är avgörande för att döva ska kunna ta del av sina medborgerliga rättigheter. Regionerna är skyldiga att erbjuda teckenspråkstolkning för döva och hörselskadade. Trots detta finns det stora variationer i tillgången och kvaliteten på tolkningstjänster över landet. Det är stora regionala skillnader där regionerna skapar

egna tolkningar och regler. Detta leder till att tillgången till tolkningstjänster, information, bokningssystem och liknande varierar beroende på var man bor. Förbättringar av tillgång till arbetslivstolkning är också nödvändiga för att säkerställa att döva arbetstagares möjligheter att delta i arbetslivet och för att förenkla processen för arbetsgivare.

Lokala och regionala föreningar har oftast bristande resurser och verktyg för att bevaka och arbeta med tolkfrågor på regional nivå. För att säkerställa att alla döva och hörselskadade får tillgång till högkvalitativa tolkningstjänster behöver SDR ta en ledande roll i detta arbete.

Genom att samordna insatserna på nationell och regional nivå samt tillhandahålla utbildning och resurser till lokala föreningar kan vi skapa bättre förutsättningar för att påverka och förbättra tolkningstjänsterna. En gemensam ingång för tolkningstjänster skulle också underlätta för döva och hörselskadade att få tillgång till de tjänster de behöver.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska leda arbetet kring tolkfrågor tillsammans med alla föreningar som arbetar med tolkfrågan så att alla tillsammans trycker på mot samma mål.
- att SDR arbetar för att motverka regionala skillnader inom tolkningstjänster.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Det finns ett pågående arbete där målet är en nationell tolktjänst. Tolktjänsten präglas fortfarande av stora brister och det råder oklarhet kring många frågor som ansvarsfördelning, huvudmannaskap och finansiering. Tolktjänsten är inte likvärdig i landet och det finns regionala skillnader.

Ett arbete tillsammans med distriktsorganisationer har påbörjats, bland annat genom ett tolkforum som genomfördes den 30 november 2024. I vårt arbete kan vi utveckla tips, råd, information och verktyg i samarbete med distriktsorganisationerna och föreningarna.

Det finns ett behov av att få fram statistik som visar på de regionala skillnaderna. Det finns tankar och diskussioner inom förbundet om att samla underlag från regionerna om tolkverksamhet för att påvisa skillnaderna. Detta för att få fram likvärdig och nationell samordning i tolktjänsten.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen anser motionen vara besvarad.

22. Tolkutbildning

Organisation bakom motionen: Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Starkare rätt till teckenspråk

Motivering:

4 500 avbokade tolkar/år, det är otroligt oroväckande hur det ser ut i framtiden och det är många tolkar som är i medelåldern eller på väg att bli pensionärer.

Vi får in för få yngre tolkar idag på grund av för få antal utbildningsplatser och att det är dålig kvalitet på tolk, lön, arbetsmiljö och något måste förändras innan det går för långt med att vi förlorar fler tolkar.

Sen måste det bli krav på de som jobbar som teckenkommunikatörer att ha tolkutbildning och det är ett exempel. Idag anställer man en kommunikatör som kan teckenspråk i förskolan/skolan och vem som helst kan göra det, men problemet är de små barnens ålder; de suger åt sig som svampar, så risken är att de får fel lärande från kommunikatören, vilket kan få konsekvenser för att de barnen får svårigheter i vuxenlivet på grund av att de fått felaktig undervisning från början. Det är enormt viktigt att få rätt undervisning från start.

Det behövs fler som kan teckenspråk inom vård, äldreomsorg, skolor med flera också.

Vi behöver fler utbildningsställen, en i norr och en i Skåne.

Till exempel syns TAKK väldigt mycket överallt, det ska egentligen vara tvärtom; teckenspråk ska synas mer!

Yrkande:

Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska fortsätta jobba med tolkfrågan och att tolkarna ska få det bättre samt locka fler som vill lära sig teckenspråk. Eller mer reklam på tv eller dylikt.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer med motionären om att det behövs fler utbildningsställen, däribland för blivande tolkar, speciellt i norr och i söder. Vi delar också oron om att TAKK verkar ta allt större plats, när teckenspråket, som är ett erkänt språk, bör stärkas och synas mer. Problematik med tolkbrist och det stora behovet av fler teckenspråkstolkare kan vi konstatera och bekräfta.

Förbundet arbetar idag redan löpande med tolktjänstfrågan, bland annat med målet att ha nationell tolktjänst, och har haft flera möten med politiker om frågan. Tyvärr har tolktjänstutredningen fördröjts ett flertal gånger av politikerna, men förbundet fortsätter påverkansarbetet. Tolkfrågan tas även upp i föreställningen "Audism genom livet". Ett tolkforum har också genomförts den 30 november 2024, där tolkfrågan diskuterats med distriktsorganisationerna.

För att locka fler till att lära teckenspråk är det svårt för förbundet att genomföra till exempel teckenspråkskurser, eftersom det kräver ekonomiska och personella resurser att genomföra det. Förbundsstyrelsen uppmuntrar i stället distriktsorganisationer och lokala föreningar att exempelvis arrangera teckenspråkiga träffar och bjuda in utomstående som vill lära sig teckenspråk eller samarbeta med lokala ABF för att genomföra teckenspråkskurser.

Tolkarnas arbetssituation ligger tyvärr utanför förbundets område och är en facklig fråga.

Tolkarna har sina egna organisationer, genom yrkesföreningen Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF) och fackförbundet DIK, där de kan lyfta sina medlemmars arbetssituationer och arbetsmiljöfrågor.

Förbundsstyrelsen anser också att förbundets kärnverksamhet är intressepolitiskt arbete för dövas rättigheter och att rätten till teckenspråket ska stärkas. Det är därför inte ekonomiskt försvarbart att lägga de resurser som krävs för att göra reklam för tolkyrket. Vi vill lägga våra resurser och krafter för döva i Sverige.

Förbundsstyrelsen föreslår därmed att kongressen avslår motionen.

23. Satsa mer på att uppmuntra forskning om tolkning på distans

Organisation bakom motionen: Västra Götalands Dövas Länsförbund
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Starkare rätt till teckenspråk & God hälsa och välbefinnande

Motivering:

Sedan pandemin har tolkverksamheten i Västra Götaland arbetat med att öka digitaliseringen, vilket innefattar en ökad användning av distanstolkning. VGDL har alltid betonat att tolkanvändare själva ska bestämma när distanstolkning är lämplig. I praktiken händer det dock att tolkanvändare blir tvingade att använda distanstolkning, trots att det inte passar deras behov. Dessutom hamnar tolkanvändare ofta ofrivilligt i rollen som tekniskt ansvariga när problem uppstår. Sociala aspekter, som till exempel gemensamma fikapauser, blir svårare att hantera när tolken är på distans medan de andra är fysiskt närvarande. Även i offentliga miljöer, som väntrum, kan det skapa minoritetsstress när tolken inte finns på plats och tolkanvändaren inte blir uppropad på ett smidigt sätt.

Det finns potential i distanstolkning, men det är viktigt att det inte ersätter fysisk tolkning i de fall där det inte fungerar lika bra. Forskning behövs för att förstå de praktiska effekterna av distanstolkning och hur kvaliteten på tolkningen påverkas i olika situationer. Den befintliga forskningen, som exempelvis Camilla Warnickes doktorsavhandling om bildtelefoni.net, är begränsad till specifika situationer och tekniker. Det saknas en bredare vetenskaplig utredning om distanstolkning som jämför dess kvalitet med fysisk tolkning och undersöker dess praktiska tillämpning i tolkverksamheter där användaren är på plats men tolken arbetar på distans.

Yrkande:

Västra Götalands Dövas Länsförbund föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska verka för att forskning om distanstolkning prioriteras och uppmuntras, med fokus på dess praktiska tillämpning och effekter.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen delar motionärens uppfattning att forskning om distanstolkning är viktigt, särskilt med tanke på dess ökade användning efter pandemin. Vi ser att distanstolkning kan bidra till att förbättra tillgången till tolkning och möta efterfrågan, men det är också angeläget att undersöka dess påverkan på kvalitet och praktisk tillämpning.

Samtidigt vill vi betona att forskningens inriktning i Sverige huvudsakligen bestäms av lärosäten och forskare, vilket gör det svårt för förbundet att direkt påverka prioriteringar inom

forskningen. Dessutom finns det många andra viktiga områden kopplade till döva och teckenspråk som också behöver forskning, vilket gör det svårt för förbundet att prioritera enskilda ämnen.

Förbundsstyrelsen ser därför inte det som rimligt att förbundet ska verka för att prioritera forskning inom just distanstolkning. Däremot kommer vi fortsatt att använda vårt kontaktnätverk för att framföra vilka forskningsområden som saknas och behöver utvecklas.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

24. Återinförande av möjligheten till spontana möten via Bildtelefoni.net

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Minskad fattigdom

Motivering:

Från och med den 2 april 2021 har Bildtelefoni.net, enligt Post- och telestyrelsen (PTS), upphört med att erbjuda distanstolkning för planerade möten. Detta innebär att distanstolkning som kräver tolkförberedelser inte längre ingår i tjänsten. För många döva och hörselskadade innebär detta en betydande begränsning i möjligheten att delta i spontana möten, även om dessa möten kan ha vissa inslag av planering, såsom en dagordning eller utsedd mötesledare.

Den nuvarande begränsningen skapar hinder för vår målgrupp att delta fullt ut i samhällslivet och i arbetslivet, där spontana möten ofta är en del av vardagen. För att säkerställa att döva och hörselskadade har samma möjligheter som hörande att delta i möten och samtal, är det nödvändigt att återinföra möjligheten till distanstolkning även för mindre spontana möten. Det innebär att SDR ska verka för att PTS och andra relevanta myndigheter informeras om behovet av denna förändring för att säkerställa att döva och hörselskadade kan delta fullt ut i både samhällslivet och arbetslivet.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR arbetar för att möjligheten till distanstolkning för spontana möten genom Bildtelefoni.net återinförs, även om dessa möten har vissa inslag av planering.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig i frågan att borttagandet av tjänsten distanstolkning för spontana möten genom Bildtelefoni.net har skapat hinder för döva att delta fullt ut i samhället och försämrat möjligheten till spontana möten eller att delta i spontansamtal. Bildtelefoni.net har tillsammans med Post- och telestyrelsen (PTS) genom regelbundna samråd där förbundet, genom representation, har lyft frågan. Därtill har även frågan om projektet för funktionen att bli upprörd via sitt eget nummer lyfts. SDR arbetar aktivt med frågan med både Bildtelefoni.net och PTS. Ett möte om digital tillgänglighet genomfördes av PTS i augusti 2024 och där har förbundet även lyft vikten av att distanstolkningen finns. Goda exempel lyftes av oss, däribland från USA där bildtelefoni även fungerar som distanstolkning för spontana samtal.

Dessutom är distanstolkning även en förutsättning för döva att kunna kommunicera i akuta situationer där tolkanvändare inte kan få tag på tolkcentralens akut- eller beredskapstolk. Det beror ofta på att tolkcentralerna inte tillgängliggör kontaktuppgifter för akuttolkning eller möjliggör tolkbokningar med kort varsel utanför ordinarie öppettider. Det kan vara till exempel tolk till läkarronder, samtal med sjuksköterska på sjukhuset, akuta veterinärbesök eller oplanerat samtal med Polisen.

Bildtelefoni.net har även begränsningen att inte tolka samtal mellan svenskt teckenspråk och engelska, vilket även är problematiskt om tolkanvändaren till exempel behöver ringa samtal på engelska. SDR har även inför förra upphandlingen drivit för att engelska inkluderas i tjänsten, men de tog beslutet om att engelska inte skulle inkluderas. Därför kommer förbundet fortsätta att aktivt bevaka och försöka påverka kommande upphandling för tjänsten Bildtelefoni.net 2026 för att förändra och få bort de begränsningar som finns. Det är diskriminerande att erbjuda en funktion för att öka tillgänglighet, sedan ta bort den och begränsa tillgängligheten utan att hitta en fungerande lösning.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen anser motionen besvarad.

25. Förbättrad information om bildtelefoni.net till myndigheter och banker

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Minskad fattigdom

Motivering:

Det är av stor vikt att Bildtelefoni.net tillsammans med Post- och telestyrelsen (PTS) informerar olika myndigheter och banker om sin verksamhet. Detta för att säkerställa att vi kan använda bildtelefoni.net när vi kontaktar dessa instanser. Idag upplever vi ofta problem när myndigheter och banker nekar att ta emot samtal eller hantera ärenden via Bildtelefoni.net. För att förbättra situationen och säkerställa att vår målgrupp får den service de har rätt till, behöver informationen om Bildtelefoni.net spridas regelbundet.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR arbetar för att Bildtelefoni.net och PTS informerar berörda myndigheter och banker mer regelbundet och förebyggande för att säkerställa att de är medvetna om förmedlingstjänsten och dess betydelse för vår målgrupp.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen delar motionärens uppfattning om att myndigheter, banker och det allmänna behöver mer och regelbunden information om hur bildtelefoni.net (och texttelefoni.net) fungerar så att döva användare inte nekas att hantera ärenden.

Förbundet har tidigare deltagit i samråd med olika myndigheter såsom Skatteverket, Försäkringskassan, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen där förbundet krävt förändringar så att tredjepartssamtal via bildtelefoni.net tillåts.

Behovet av en ökad kunskap hos myndigheter och banker om hur bildtelefoni.net fungerar har lyfts på samrådsmöten med bildtelefoni.net. Post- och telestyrelsen (PTS) informerade under hösten 2022 att de skulle göra en informationskampanj eftersom de också såg att

behovet fanns. I februari 2023 skickade PTS ut ett mejl med en bifogad fil där informationstext om tjänsten inkluderades. Ingenting om kampanjen framgick på webbplatsen eller i andra kanaler än endast i det enkla mejlet. Förbundet har därför framfört kritik till PTS eftersom ett mejl med bifogat textdokument till myndigheter och banker inte är att betraktas som en "kampanj". Förbundet kommer att fortsätta verka för att det blir bättre information om tjänsten.

Förbundet har även varit stöttande i en DO-anmälan då en tolkanvändare blivit nekad att hantera sina bankärenden via bildtelefoni.net. Banken medgav diskriminering och fick betala diskrimineringsersättning till den drabbade. Förhoppningsvis blir detta ett vägledande praxis i framtiden och förbättrar hur banker och myndigheter hanterar telefonsamtal med tolkanvändare.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen anser motionen besvarad.

26. Tillgänglig information vid kris eller krig

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Minskad fattigdom

Motivering:

Den säkerhetspolitiska situationen i Europa har förändrats avsevärt sedan 2014, bland annat på grund av det pågående kriget i Ukraina. Sveriges säkerhetsläge har diskuterats intensivt, och det har betonats att befolkningen måste vara medveten och förberedd för kris- och krigsberedskap.

För oss döva och hörselskadade är det avgörande att få tillgång till tillgänglig och tydlig information vid en kris. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rekommenderar att skaffa vevradio för att följa nyheter, men detta är bara en av flera åtgärder. Vi behöver alternativa sätt att få nyhetsuppdateringar, särskilt eftersom internet och mobiltelefoner kan vara otillgängliga under en kris.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska verka för att döva och hörselskadade får tillgång till tillgänglig och anpassad krisinformation genom alternativa kommunikationskanaler.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundet har redan ett pågående arbete i frågan om tillgänglig krisinformation och beredskap för döva personer. Frågan har varit särskilt aktuell i sändningstillståndet för public service 2026 till 2033 där vi genom [ett remissvar](#) lyft våra synpunkter på regeringens förslag. Deras förslag fokuserade till stor del på krisberedskap inom Sveriges Television, Utbildningsradion och Sveriges Radio, men tog inte upp tillgänglighet – något vi har riktat stark kritik mot. Vi har även uppmärksammat att den viktiga krisinformationen som följs av ett Viktigt meddelande till allmänheten, VMA, inte är tillgängligt på teckenspråk. Här har vi efterlyst ett utökat samarbete mellan SOS Alarm, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap MSB (från och med 1 januari 2026 Myndigheten för civilt försvar) och public service.

I november 2024 distribuerades den uppdaterade versionen av [Om krisen eller kriget kommer](#) till alla hushåll och [en översättning till svenskt teckenspråk](#). Förbundet fick även information att informationen skulle kompletteras med anpassade råd till olika grupper såsom döva, synskadade, rörelsehindrade med flera. I detta arbete har förbundet varit rådgivande och gett förslag på förbättringsområden. Denna information planeras att offentliggöras på MSB:s webbplats, det är dock oklart när detta sker.

Frågan är särskilt angelägen med tanke på den osäkra omvärld vi befinner oss i, den höjda beredskapen och Sveriges medlemskap i Nato. Med medlemskapet kommer också förpliktelser gentemot andra medlemsländer.

Trots att ett arbete redan är pågående inom förbundet anser förbundsstyrelsen att motionen lyfter en sådan viktig och prioriterad fråga. Förbundsstyrelsen föreslår därför att kongressen bifaller motionen.

27. Proaktivt arbete för att säkerställa dövas tillgång till teknikutveckling, inklusive AI

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Minskad fattigdom

Motivering:

Den tekniska utvecklingen, inklusive AI, går idag mycket snabbt framåt, och det är viktigt att tekniken också är användarvänlig för döva.

Sverige har historiskt sett varit en föregångare när det gäller teknik för döva, exempelvis genom utvecklingen av bildtelefoni. Sverige erbjuder dessutom bra utbildning för döva, vilket innebär att det finns kompetenta döva med teknisk expertis. Detta ger Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) möjligheten att vara mer aktiv, snarare än att endast bevaka den tekniska utvecklingen.

Därför vill Stockholm Dövas Förening att SDR ska vara proaktiv i sitt arbete och följa upp teknikutveckling som kan gynna döva, och säkerställa att dessa lösningar är tillgängliga och användarvänliga.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska följa upp och påverka nya regler och lagar kring AI, så att dessa tar hänsyn till dövas behov och rättigheter.
- att SDR ska arbeta proaktivt för att följa upp ny teknologi och säkerställa att dessa lösningar blir användarvänliga och tillgängliga för döva.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären om vikten av ett proaktivt arbete för att säkra att döva inte lämnas utanför i den tekniska utvecklingen och att AI-utvecklingen inte fortsätter utan att döva är involverade. Därför har förbundet redan under hösten 2024 påbörjat arbetet med en projektansökan för ett AI-projekt. I projektet planeras att ett flertal andra lämpliga samarbetspartners blir involverade. Förbundet planerar att skicka in projektansökan under våren 2025.

Förbundets verksamhetsplan för 2025 har fokus på AI och satsningar för en ökad förståelse för AI inom förbundet. Tillsammans med våra distriktsorganisationer och lokalföreningar ska vi gemensamt arbeta för att få kunskaper om den digitala utvecklingen, bland annat genom ett föreningsforum om AI under hösten 2025.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

28. Syn kring döva inom arbetsliv

Organisation bakom motionen: Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Minskad fattigdom

Motivering:

Många har svårt att få jobb trots att om man har rätt utbildning, förut kunde man få jobb nästan vart som helst.

Nu får man nästan ingen chans att prova på olika platser, trots att många har utbildat sig. Till exempel får inte undersköterskor jobba i äldreboende eller LSS-boende eller andra platser.

Även om man har tolkutbildning får man inte börja jobba, till exempel som samordnare på tolkcentralen, speciellt hos regioner.

Har man utbildat sig till något annat får man inte jobb där eftersom de fokuserar bara på hörsel överallt.

Det har blivit mycket sämre för oss att många får jobb inom Samhall trots högre utbildning eller så.

Vi upplever att det är väldigt brist på kunskap överallt, trots att det finns lagar och delaktighet, men det hjälper inte oss.

Yrkande:

Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening föreslår att kongressen beslutar:

- att det ska jobbas mer för att samhället ska förändra sina attityder mot oss döva på arbetsmarknaden. På vilket sätt ska detta göras är vet vi inte riktigt, men det kan vara i arbetet för att stärka teckenspråkets ställning samt att följa upp projektet *Omvända världen*.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundet har under en lång tid arbetat för att göra arbetsmarknaden mer tillgänglig för döva. Detta har inkluderat påverkansarbete gentemot beslutsfattare för att öka resurserna till teckenspråkstolkare på arbetsplatser. Sådana insatser gör det möjligt för döva att vidareutbilda sig och utveckla sina karriärer. Sedan 2017 har 15 miljoner kronor årligen avsatts till detta ändamål och hösten 2024 beslutade regeringen att höja beloppet till 30 miljoner kronor. Förbundsstyrelsen anser att det är viktiga framsteg, men arbetet fortsätter för att säkerställa ytterligare resurser.

Motionen är särskilt aktuell i dagens läge, då arbetsmarknaden har påverkats av pandemin, energikrisen och global oro. Arbetslösheten visar inga tydliga tecken på att minska och i tuffa tider blir sårbarheten större för döva. Förbundet ser oroande signaler på att fler riskerar att bli

arbetslösa eller får svårare att hitta arbete. Redan idag möter våra medlemmar utmaningar i arbetslivet, inte minst på grund av fördomar och negativa attityder gentemot döva. Förbundsstyrelsen anser att det är avgörande att rikta insatser mot arbetsmarknaden för att främja en attitydförändring. En undersökning av analys- och undersökningsföretaget Novus från 2017 visade att arbetsgivare har lågt intresse av att anställa medarbetare som använder teckenspråkstolkare. Liknande resultat har noterats i Danmark. Därför är det viktigt att bedriva påverkansarbete gentemot arbetsgivare.

Med motionens intention som utgångspunkt kan förbundet arbeta för att samla underlag och avgöra vilka åtgärder som behövs. Detta kan exempelvis inkludera samarbete med arbetsgivarorganisationer eller myndigheter som kan sprida kunskap och samla in statistik. Motionen ligger helt i linje med förbundets mål om att minska fattigdomen bland våra medlemmar. Ett sådant arbete gör omedelbar skillnad för individens ekonomiska trygghet och livskvalitet. Förbundet prioriterar ett riktat påverkansarbete för att öka kunskapen om döva och främja attitydförändringar hos arbetsgivare.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.



MER JÄMLIKT SAMHÄLLE

29. Döva teckenspråkstolkar

Organisation bakom motionen: Dövas Förening i Örebro Län

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Dövas Förening i Örebro Län framför en oro angående situationen för döva teckenspråkstolkar i Sverige. Efter beviljad utbildning av Myndigheten för Yrkeshögskolan för denna tolkutbildning för döva har det resulterat i att 52 döva titulerar sig som teckenspråkstolk.

Sveriges Dövas Riksförbund har under åren bland annat arbetat fram bra informationsmaterial om vad det innebär att ha döv teckenspråkstolk samt skickat remissvar gällande Kammarkollegiets förslag att döva teckenspråkstolkar också ska vara registrerade som utbildade tolkar hos Kammarkollegiet. Trots detta har ingen av alla döva teckenspråkstolkar lyckats få en fast anställning efter utbildning – i stället tvingas många att arbeta som frilansare eller i kombinerad tjänst som samordnare/teckenspråkstolk. Det är svårt att överleva på enbart frilansarbete, och många av dessa tolkar har parallella deltidsjobb som är helt orelaterade till tolkyrket. Vi uppmanar Sveriges Dövas Riksförbund att agera för att förbättra arbetssituationen för döva teckenspråkstolkar.

Ur döva, dövblinda och hörselskadade tolkanvändares perspektiv bör vi ha rätt att välja att använda döva teckenspråkstolkar oavsett vår språknivå, region och bostadsort. Tyvärr är det i dagsläget svårt för oss döva att få tillgång till döva teckenspråkstolkar. Vi uppmanar Sveriges Dövas Riksförbund att agera för att stärka vår rätt som tolkanvändare att själva välja vilken typ av tolkning vi vill ha.

Eftersom Sveriges Dövas Riksförbund och Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF) gjorde en avsiktsförklaring år 2020 och ett av STTF:s mål är att förbättra arbetsvillkor för teckenspråkstolkar, uppmanar vi att SDR arbetar med STTF för att förbättra arbetssituationen för döva teckenspråkstolkar.

Döva teckenspråkstolkar ska vara en självklarhet! Det är av yttersta vikt att säkerställa tillgången till kompetenta och engagerade döva teckenspråkstolkar för att tillgodose våra behov.

Yrkande:

Dövas Förening i Örebro Län föreslår att kongressen beslutar:

- att Sveriges Dövas Riksförbund ska lobba för att förbättra arbetssituationen för döva teckenspråkstolkar
- att Sveriges Dövas Riksförbund ska verka för att säkerställa att döva och hörselskadade har rätt till döva teckenspråkstolkar, oberoende av deras språknivå.
- att Sveriges Dövas Riksförbund ska arbeta fram en likvärdig möjlighet till döva teckenspråkstolkar oavsett vilken region.
- att Sveriges Dövas Riksförbund ska samverka med Sveriges Teckenspråkstolkars Förening, STTF, rörande denna motion.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Döva teckenspråkstolkar i Sverige är ett resultat av Sveriges Dövas Riksförbunds projekt *Utbildning för döva tolkar och översättare* januari 2016 till juni 2017, som genomfördes i samarbete med Förbundet Sveriges Dövblinda, Västanviks folkhögskola, Strömbäcks folkhögskola och Mo Gårds folkhögskola i Göteborg. Samarbete skedde också med Stockholms universitet, Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF), Tolkledarna, Tolkcentralernas ledarförening och Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH).

Precis som motionen lyfter har vi påverkat Kammarkollegiet så att döva teckenspråkstolkar numera ingår i deras databas samt utformat ett informationsmaterial om yrkesgruppen. Informationsmaterialet utformades i samarbete med Västanviks folkhögskola och Stockholms universitet. Materialet fördelades mellan samarbetsparterna och förbundet ansvarade för utskick till samtliga tolkcentraler, SDR:s distriktsorganisationer och lokalföreningar. [Materialet](#) finns tillgängligt på förbundets webbplats och är fritt att sprida vidare till lämpliga mottagare. Syftet med detta material är att sprida information om yrkesgruppen - både till potentiella arbetsgivare och till tolkanvändare för att öka efterfrågan.

Förbundsstyrelsen instämmer med motionären om att vi behöver fortsätta det påbörjade påverkansarbetet för att främja de förutsättningar som gynnar flera uppdrag och anställningar för döva teckenspråkstolkar. Hur själva arbetssituationen är och utvecklas för de döva teckenspråkstolkarna faller dock under uppdrags- eller arbetsgivarens ansvar. Och det är också en fråga av facklig karaktär.

Förbundet ska fortsätta det påbörjade påverkansarbetet och ha dialog med representanter från yrkesgruppen och STTF om hur vi gemensamt kan arbeta för att främja tillgången till döva teckenspråkstolkar. Här kan vi även belysa tolkanvändarnas perspektiv och möjlighet att beställa och få döva teckenspråkstolkar, med betoning på speciellt två frågor. Dessa är tolkanvändarnas självbestämmande om vilken typ av tolk och tolkmetod som föredras samt likvärdig tillgång till döva teckenspråkstolkar oavsett var i landet tolkanvändaren finns. Här kan exempelvis verktyg och underlag för ett påverkansarbete produceras för att användas av distriktsorganisationerna i tolkbrukarråden. Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

30. Främjande av döva teckenspråkstolkar och deras yrkesroll

Organisation bakom motionen: Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Mer jämlikt samhälle

Motivering:

Vi ser ett ökat behov av att lyfta fram och stärka yrkesrollen för döva teckenspråkstolkar i Sverige. I dagsläget finns det 52 utbildade döva teckenspråkstolkar och ytterligare 11 som är under utbildning. Trots detta ser vi att kunskapen om deras unika kompetens och betydelse är bristfällig hos många tolkcentraler och tolkbolag. Detta påverkar både döva tolkar och de som är i behov av deras tjänster negativt.

Den 29 februari 2024 höll tre representanter från döva tolkars grupp ett möte med SDR för att diskutera dessa frågor, där bristande kunskap och nonchalant behandling från många myndigheter, tolkcentraler och tolkbolag togs upp. Mötet var konstruktivt och givande, och SDR lovade att följa upp ärendet, men detta har ännu inte skett.

Döva teckenspråkstolkar fyller en unik och viktig funktion i det svenska tolksystemet. Deras förståelse för dövulturen och deras språkliga kompetens ger dem en särskild förmåga att möta behoven hos andra döva, särskilt nyanlända och de som har svårare att förstå hörande tolkar. Genom att stärka deras ställning kan vi inte bara förbättra kvaliteten på tolkningen, utan också främja rättigheter och valmöjligheter för döva som är beroende av teckenspråkstolkning.

Vi hoppas att SDR genom denna motion tar ett aktivt steg för att förbättra situationen för döva teckenspråkstolkar och säkerställer deras rätt att bli erkända och respekterade som en viktig del av tolkbranschen.

Yrkande:

Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund föreslår att kongressen beslutar att säkerställa att döva teckenspråkstolkars kompetens tas på allvar och att deras rättigheter som yrkesverksamma respekteras, genom att SDR:

- genomför en nationell kampanj för att lyfta fram döva teckenspråkstolkar och deras viktiga roll, både inom tolkbranschen och för döva användare av tolkningstjänster.
- aktivt uppvaktar relevanta myndigheter och beslutsfattare för att informera om situationen för döva teckenspråkstolkar och betona deras betydelse för dövsamhället, särskilt för nyanlända döva och andra som föredrar eller behöver döva tolkar.
- tar upp dialog med Sveriges tolkcentralers ledning samt andra tolkbolag för att understryka vikten av att inkludera döva tolkar i deras verksamhet och säkerställa att döva har rätten att önska döva teckenspråkstolkar när det är möjligt och lämpligt.
- följer upp det tidigare mötet som hölls den 29 februari 2024 och säkerställer att konkreta åtgärder vidtas för att förbättra situationen för döva teckenspråkstolkar.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen delar motionärens syn om att döva teckenspråkstolkar fyller en unik och betydelsefull funktion i det svenska tolksystemet. Som ett led i detta har förbundet tagit initiativ till arbetet som resulterade i en återkommande tolkutbildning för döva på Västanviks folkhögskola.

Det är av stor vikt att döva teckenspråkstolkar får möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden, då deras erfarenhet och kompetens är ovärderliga. I detta sammanhang har förbundet tidigare sammanställt en lista över examinerade studenter från utbildningen, som distribuerades till samtliga tolkcentraler. Numera finns även döva teckenspråkstolkar i Kammarkollegiets databas. Dessutom togs det fram [informationsmaterial om döva teckenspråkstolkar](#) vilket finns tillgängligt på förbundets webbplats och kan spridas vidare till lämpliga mottagare (se motion 29 för mer information). Syftet har varit att öka kännedomen om yrkesgruppen både bland möjliga arbetsgivare och tolkanvändare.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår förslaget om en nationell kampanj, som motionären lyfter i första att-satsen. Kampanjer innebär betydande kostnader och det är inte ekonomiskt hållbart för förbundet att genomföra åtgärder som kan belasta förbundets ekonomiska resurser. Förbundet kommer att fortsätta sprida information och kunskap om vikten av döva teckenspråkstolkar inom både tolkbranschen och för tolkanvändare.

Förbundsstyrelsen föreslår däremot att kongressen bifaller den andra och tredje att-satsen. Det är av stor betydelse att på nytt informera och uppmärksamma relevanta aktörer och myndigheter om döva teckenspråkstolkars existens och deras unika bidrag till tolksystemet. Vidare kommer förbundet att arbeta för att stärka de regionala distriktsorganisationernas möjligheter att bedriva påverkansarbete, inklusive att tillhandahålla argument och verktyg som belyser värdet av att anställa döva teckenspråkstolkar vid tolkcentraler. Vi anser det vara av vikt att säkerställa likvärdig tillgång till tolkningstjänster över hela landet och att tolkanvändare har självbestämmande i val av tolkmetod och typ av tolk.

Förbundet bedömer dock att det är utanför vårt ansvar att direkt förbättra arbetsvillkoren för döva teckenspråkstolkar, eftersom ansvaret för detta är uppdelat mellan arbetsgivare, yrkes- och fackorganisationer. Trots detta ser vi behovet av att arbetsvillkoren förbättras och kan därför upprätthålla en dialog med Svenska Teckenspråkstolkars Förening (STTF) enligt motion 29. Förbundet betonar vikten av att följa upp det tidigare mötet som hölls den 29 februari 2024, för att samla in underlag och idéer som kan stärka vårt fortsatta arbete med informationsspridning.

Förbundsstyrelsen föreslår därför att kongressen avslår första att-satsen och bifaller den andra samt tredje att-satsen.

31. Främjande av döva teckenspråkstolkar och deras yrkesroll

Organisation bakom motionen: Västra Götalands Dövas Länsförbund

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Mer jämlikt samhälle

Motivering:

Döva teckenspråkstolkar fyller en unik och viktig funktion i det svenska tolksystemet. Deras förståelse för dövulturen och deras språkliga kompetens ger dem en särskild förmåga att möta behoven hos andra döva, särskilt nyanlända och de som har svårare att förstå hörande tolkar. Genom att stärka deras ställning kan vi inte bara förbättra kvaliteten på tolkningen, utan också främja rättigheter och valmöjligheter för döva som är beroende av teckenspråkstolkning. Vi hoppas att SDR genom denna motion tar ett aktivt steg för att förbättra situationen för döva teckenspråkstolkar och säkerställer deras rätt att bli erkända och respekterade som en viktig del av tolkbranschen.

Vi ser ett ökat behov av att lyfta fram och stärka yrkesrollen för döva teckenspråkstolkar i Sverige. I dagsläget finns det 52 utbildade döva teckenspråkstolkar och ytterligare 14 som är under utbildning. Trots detta ser vi att kunskapen om deras unika kompetens och betydelse är bristfällig hos många tolkcentraler och tolkbolag. Detta påverkar både döva tolkar och de som är i behov av deras tjänster negativt. Den 29 februari 2024 höll tre representanter från döva tolkars grupp ett möte med SDR för att diskutera dessa frågor, där bristande kunskap och nonchalant behandling från många tolkcentraler och tolkbolag togs upp. Mötet var konstruktivt och givande, och SDR lovade att följa upp ärendet, men detta har ännu inte skett.

Yrkande:

Västra Götalands Dövas Länsförbund föreslår att kongressen beslutar att säkerställa att döva teckenspråkstolkars kompetens tas på allvar och att deras rättigheter som yrkesverksamma respekteras, genom att SDR:

- genomför en nationell kampanj för att lyfta fram döva teckenspråkstolkar och deras viktiga roll, både inom tolkbranschen och för döva användare av tolkningstjänster.
- aktivt uppvaktar relevanta myndigheter och beslutsfattare för att informera om situationen för döva teckenspråkstolkar och betona deras betydelse för dövsamhället, särskilt för nyanlända döva och andra som föredrar eller behöver döva tolkar.
- tar upp dialog med Sveriges tolkcentralers ledning samt andra tolkbolag för att understryka vikten av att inkludera döva tolkar i deras verksamhet och säkerställa att döva har rätten att önska döva teckenspråkstolkar när det är möjligt och lämpligt.
- följer upp det tidigare mötet som hölls den 29 februari 2024 och säkerställer att konkreta åtgärder vidtas för att förbättra situationen för döva teckenspråkstolkar.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen delar motionärens syn om att döva teckenspråkstolkar fyller en unik och betydelsefull funktion i det svenska tolksystemet. Som ett led i detta har förbundet tagit initiativ till arbetet som resulterade i en återkommande tolkutbildning för döva på Västanviks folkhögskola.

Det är av stor vikt att döva teckenspråkstolkar får möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden, då deras erfarenhet och kompetens är ovärderliga. I detta sammanhang har förbundet tidigare sammanställt en lista över examinerade studenter från utbildningen, som distribuerades till samtliga tolkcentraler. Numera finns även döva teckenspråkstolkar i Kammarkollegiets databas. Dessutom togs det fram [informationsmaterial om döva teckenspråkstolkar](#) vilket finns tillgängligt på förbundets webbplats och kan spridas vidare till lämpliga mottagare (se motion 29 för mer information). Syftet har varit att öka kännedomen om yrkesgruppen både bland möjliga arbetsgivare och tolkanvändare.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår förslaget om en nationell kampanj, som motionären lyfter i första att-satsen. Kampanjer innebär betydande kostnader och det är inte ekonomiskt hållbart för förbundet att genomföra åtgärder som kan belasta förbundets ekonomiska resurser. Förbundet kommer att fortsätta sprida information och kunskap om vikten av döva teckenspråkstolkar inom både tolkbranschen och för tolkanvändare.

Förbundsstyrelsen föreslår däremot att kongressen bifaller den andra och tredje att-satsen. Det är av stor betydelse att på nytt informera och uppmärksamma relevanta aktörer och myndigheter om döva teckenspråkstolkars existens och deras unika bidrag

till tolksystemet. Vidare kommer förbundet att arbeta för att stärka de regionala distriktsorganisationernas möjligheter att bedriva påverkansarbete, inklusive att tillhandahålla argument och verktyg som belyser värdet av att anställa döva teckenspråkstolkare vid tolkcentraler. Vi anser det vara av vikt att säkerställa likvärdig tillgång till tolkningstjänster över hela landet och att tolkanvändare har självbestämmande i val av tolkmetod och typ av tolk.

Förbundet bedömer dock att det är utanför vårt ansvar att direkt förbättra arbetsvillkoren för döva teckenspråkstolkare, eftersom ansvaret för detta är uppdelat mellan arbetsgivare, yrkes- och fackorganisationer. Trots detta ser vi behovet av att arbetsvillkoren förbättras och kan därför upprätthålla en dialog med Svenska Teckenspråkstolkars Förening (STTF) enligt motion 29. Förbundet betonar vikten av att följa upp det tidigare mötet som hölls den 29 februari 2024, för att samla in underlag och idéer som kan stärka vårt fortsatta arbete med informationsspridning.

Förbundsstyrelsen föreslår därför att kongressen avslår första att-satsen och bifaller den andra samt tredje att-satsen.

32. Teckenspråkstolkning vid kulturevenemang

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Mer jämlikt samhälle

Motivering:

Teckenspråket är en viktig del av Sveriges språkliga mångfald och kulturella rikedom, men det är ännu inte en självklarhet vid kulturella evenemang som konserter, teaterföreställningar och andra publika arrangemang. Att erbjuda teckenspråkstolkning på dessa evenemang är inte bara ett steg mot en mer inkluderande kulturupplevelse för döva och hörselskadade, utan det bidrar även till att teckenspråket blir en naturlig del av samhällets offentliga miljö.

Genom att göra teckenspråkstolkning till normen vid kulturevenemang synliggör vi språket i en bredare kontext, vilket stärker medvetenheten om dövas och hörselskadades rättigheter. Detta är också en viktig signal till politiken om att teckenspråk är en levande del av det offentliga rummet och samhället. Teckenspråkets ökade närvaro i kulturella sammanhang bidrar till en mer inkluderande syn i samhället och speglar värdet av språkets plats i vår gemensamma kultur.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) verkar för att teckenspråkstolkning blir en norm vid konserter och offentliga kulturevenemang, så att dessa arrangemang görs tillgängliga för döva och hörselskadade.
- att SDR arbetar för att teckenspråk integreras i kulturella sammanhang som en självklar del av svensk kultur, genom att uppmuntra arrangörer och kulturinstitutioner att aktivt inkludera teckenspråkstolkning.
- att SDR tar fram material och strategier för att stötta lokala föreningar i deras samarbete med kulturarrangörer och kommunala kulturavdelningar, för att synliggöra teckenspråkets betydelse i kulturlivet och verka för ett mer inkluderande samhälle.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen ställer sig positiva till motionärens uppfattning om att svenskt teckenspråk behöver synliggöras i kulturella sammanhang och att tillgängligheten för döva medborgare behöver förbättras. Samtidigt finns det betydande utmaningar, då kulturinstitutioner och arrangörer har en stor frihet att själva besluta om innehåll och prioriteringar enligt principen om "armslängds avstånd" mellan politik och kultur. Principen innebär att politiken ska skapa förutsättningar för kultur och dess skapande, men inte styra innehållet av det som uttrycks. Detta kan innebära att staten inte kan ställa krav på teckenspråkstolkning vid kulturevenemang. Nedskärningar inom kultursektorn försvårar ytterligare arbetet med att uppmuntra arrangörer att prioritera tillgänglighet för döva. Det primära ansvaret för tillgängligheten ligger hos arrangörerna och kulturinstitutionerna. Det ligger utanför förbundets kapacitet att säkerställa teckenspråkstolkning som en norm vid alla evenemang, då detta kräver omfattande resurser och breda samhällsinsatser.

Finansierings- och resursfrågan är en annan viktig aspekt. Arrangörerna ansvarar ofta själva för att bekosta teckenspråkstolkare, vilket förutsätter att de har tillräckliga medel, något som varierar kraftigt mellan olika regioner och kommuner. Tillgången på tolkar är också en begränsning, och kan särskilt ifrågasättas om det saknas döva deltagare vid vissa evenemang.

Förbundsstyrelsen ställer sig positiva till att stärka förutsättningarna för den teckenspråkiga kulturen genom att fokusera på stöd till lokala och regionala initiativ. En följd av detta blir att ta fram generella råd och strategier för att stötta lokala föreningarna i påverkansarbetet gentemot kommunala och andra arrangörer av kulturella evenemang. Med detta stöd kan vi tillsammans bidra till en synliggörande av teckenspråk i kulturen och bidra till ett mer inkluderande samhälle. En ökad närvaro av teckenspråk i olika kulturella sammanhang kan stärka teckenspråkets ställning och plats i vår gemensamma kultur.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår första och andra att-satsen, samt bifaller tredje att-satsen.

33. Att öka antalet specialiserade teckenspråkstolkare inom olika områden

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Mer jämlikt samhälle

Motivering:

För att tillgodose teckenspråkigas behov i olika delar av samhället är tillgången till kvalificerade och specialiserade teckenspråkstolkare avgörande. Idag finns ett stort behov av tolkar med fördjupad kompetens inom specifika områden, såsom medicin, utbildning och kultur. I medicinska sammanhang krävs tolkar med god kännedom om medicinsk terminologi för att garantera patientsäkerhet och säkerställa korrekt information. Inom utbildning behövs tolkar som är insatta i ämnesspecifika termer och pedagogiska metoder för att stödja döva och hörselskadade studenter i deras lärande. Kulturella sammanhang kräver tolkar med förståelse för konstnärliga uttryck och kontext för att tillhandahålla en rik och inkluderande kulturupplevelse.

Att öka antalet specialiserade teckenspråkstolkar skulle bidra till en mer jämlik tillgång till tjänster för döva och hörselskadade och säkerställa hög kvalitet inom områden där specialiserad kompetens är särskilt viktig.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR verkar för att öka antalet specialiserade teckenspråkstolkar inom medicinska, utbildnings- och kulturella sammanhang.
- att SDR samarbetar med relevanta utbildningsinstanser för att främja kontinuerlig specialiserad fortbildning för teckenspråkstolkar som möter behoven inom specifika yrkesområden.
- att SDR arbetar för att synliggöra behovet av specialiserade tolkar hos beslutsfattare och berörda myndigheter, samt att medlen för detta utökas för att säkerställa tillgång till specialiserad tolkning.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Motionären lyfter behovet av fler specialiserade teckenspråkstolkar inom medicinska, utbildnings- och kulturella sammanhang. Förbundsstyrelsen instämmer i motionärens motivering om att specialisering hos teckenspråkstolkar är avgörande för att säkerställa hög kvalitet och likvärdig tillgång till samhällets tjänster för döva människor. Däremot anser förbundsstyrelsen att det främsta problemet är bristen på teckenspråkstolkar i hela landet. Det råder redan idag en påtaglig brist på tolkar och denna brist riskerar att öka, bland annat med kommande pensionsavgångar.

Förbundsstyrelsen uttrycker stor oro över att allt färre söker till teckenspråkstolkt utbildningarna och betonar vikten av att bevara de utbildningsorter som finns. För att möta framtidens behov är det nödvändigt att fler söker sig till utbildningarna och att utbildningskapaciteten på sikt utökas.

I första att-satsen föreslås det att förbundet arbetar för att öka antalet specialiserade teckenspråkstolkar. Förbundsstyrelsen konstaterar att det är av stor vikt att det finns tillräckligt med specialiserade teckenspråkstolkar, men anser att detta inte faller inom förbundets direkta ansvar. SDR arbetar inte fokuserat på utbildning och saknar mandat att aktivt öka antalet tolkar. Detta ansvar ligger i stället hos utbildningsinstanser och arbetsgivare inom respektive område. Förbundsstyrelsen anser att förbundet kan verka för att påverka frågan genom opinionsbildning.

Förbundet ska samarbeta med relevanta utbildningsinstanser för att främja kontinuerlig specialiserad fortbildning för teckenspråkstolkar, enligt den andra att-satsen. Förbundsstyrelsen anser att ett samarbete med utbildningsinstanser är viktigt, men också att det primära ansvaret för fortbildning ligger hos utbildningsaktörer och arbetsgivare. SDR kan stötta genom att identifiera behov och fungera som en plattform för att framföra synpunkter från dövas perspektiv. Förbundsstyrelsen bedömer dock att ett aktivt samarbete inte är förbundets huvuduppgift.

Förbundsstyrelsen instämmer i att SDR har en viktig roll i att synliggöra behovet av specialiserade tolkar hos beslutsfattare och myndigheter. Genom att lyfta frågan i relevanta forum och arbeta för att öka resurser till specialiserad tolkning kan förbundet bidra till att förbättra situationen för döva.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår första och andra att-satsen samt bifaller den tredje att-satsen.

34. Dagliga nyheter på svenskt teckenspråk

Organisation bakom motionen: Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund
Organisationens förslag på område till handlingsprogram:
Mer jämlikt samhälle

Motivering:

Vi vill ha samma jämlikhet som hörande har, att få nyheter på TV varje dag! Vi vill ha nyheter på svenskt teckenspråk varje dag, vilket även inkluderar lördagar och söndagar!

Yrkande:

Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska bevaka och lyfta upp den ojämna situationen för döva kring vardagliga nyheter i TV. SDR ska se till/påverka att tillgängligheten till nyheter på svenskt teckenspråk ska ske varje dag, inklusive lördagar och söndagar.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären om att döva ska ha rätt till nyheter på teckenspråk dagligen liksom hörande eftersom det är en fråga om jämlikhet och delaktighet i samhället. Det är SVT:s ansvar att kontinuerligt följa upp och i sina kontakter med målgruppen ta in olika synpunkter, exempelvis ett utökat teckenspråkigt utbud framför ett teckenspråkstolkat.

I arbetet med remissvaret på betänkandet [Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider](#) (SOU 2024:34), som behandlar förslag på public services uppdrag inför ett nytt sändningstillstånd för åren 2026–2033, har SDR tillsammans med SDUF betonat i remissvaret dövas rätt till full delaktighet genom två viktiga principer: tillgänglighet genom teckenspråkstolkning och ett brett utbud av teckenspråk. I [remissvaret](#) har SDR och SDUF även skrivit att det är av yttersta vikt att nyheter görs tillgängliga och det innebär att döva ska ha nyheter på teckenspråk. Vid situationer av akut karaktär eller under kriser är det avgörande att nyheterna tillgängliggörs genom teckenspråkstolkning.

Förbundsstyrelsen ser allvarligt på bristande tillgänglighet till nyhetsutbudet eftersom det kan, i värsta fall, leda till att döva blir ofrivilligt utanför med lägre kunskap och minskad delaktighet. Det resulterar i att vi inte har ett jämlikt samhälle och det gör döva mer sårbara för faror och desinformation.

I skrivande stund har regeringen ännu inte lagt fram proposition för hur sändningstillståndet 2026–2033 ska se ut. Förbundet fortsätter följa upp det och arbeta aktivt för att samhället ska ta sitt ansvar för att tillgängliggöra nyheter för döva på teckenspråk.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

35. Flera textade program

Organisation bakom motionen: Y-läns Dövas Förbund

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Y-läns dövas förbund önskar att Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, arbetar för att få tillbaka flera textade program på TV. Innan sommaren 2023 hade vi kunnat följa flera program som var textade, vilket gjorde att vi kunde följa med innehållet på ett mycket bättre sätt. Under sommaren 2023 försvann flera textade program och vi trodde ju att det berodde på semestertid och kunde först inte förstå anledningen. Men efter semestern 2023 kom ej flera textade program tillbaka, vilket skapade en stor frustration hos många döva och hörselskadade. Kontakten togs med SDR för att fråga anledningen till detta och vi fick till svar att SDR jobbar för att få in flera teckenspråkstolkade program, vilket vi har stor förståelse för. Textade program har Hörselskadades Riksförbund, HRF, ansvar för.

Vi förstod då SDR:s tankesätt och höll med om det hela. Men då allt tar så lång tid och vi fortfarande känner oss utanför så många program vill vi här be att SDR återigen jobbar för textade program under tiden fram tills vi får teckenspråkstolkade program.

Yrkande:

Y-läns Dövas Förbund föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR jobbar för flera textade program och hoppas på denna möjlighet snarast.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen förstår motionärens upplevelse och frustration när antalet textade program minskades. Minskningen av textade program innebär också att döva som tittar på textade program hamnar utanför. Hörselskadades Riksförbund, HRF, arbetar flitigt med frågan om textning i TV. SDR:s fokus ligger på det teckenspråkiga och teckenspråkstolkade utbudet eftersom ingen annan organisation företräder döva och dövas behov.

Genom att fördela ansvaret för teckenspråkiga och textade innehåll i TV förbunden emellan kan vi använda våra respektive resurser effektivt. SDR kan dock följa upp och utveckla rutiner för hur vi förbättrar informationsutbytet mellan förbunden, så att våra medlemmar kan bli mer uppdaterade hur det går med frågan om textningen.

Det återstår även att se vad regeringen beslutar inför sändningstillstånden för 2026–2033 och hur AI-utvecklingen ser ut för undertexter.

Förbundsstyrelsen föreslår därför att kongressen avslår motionen.

36. Bemötande och kompetens hos Arbetsförmedlingen och statliga servicecenter

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Mer jämlikt samhälle

Motivering:

SDF anser att det finns stora brister och variationer i hur döva bemöts i de första kontakterna med Arbetsförmedlingen. Det finns specialistkompetens på regional nivå inom Arbetsförmedlingen, men den första kontakten sker på ett lokalt kontor och mottagande arbetsförmedlare har oftast ingen kunskap alls om vår målgrupp eller vilka kompetenser som finns inom den egna myndigheten.

Det kan bland annat handla om att arbetsförmedlaren inte vet vilka stöd eller insatser som kan vara aktuella för teckenspråkiga döva eller att inte döv teckenspråkstolk beställs till möten där det finns ett behov (d.v.s. när det inte räcker med att ha teckenspråkstolk).

I Arbetsförmedlingens system finns redan information om rutiner från centralt håll, men som handläggaren inte tagit del av eller tänkt på att söka upp. Konsekvensen blir att döva går miste om information och/eller att handläggningstiden blir onödigt lång på grund av bristande kompetens hos arbetsförmedlaren.

Ett annat betydande problem är de statliga servicekontoren där man också kan få vägledning, hjälp och information från Arbetsförmedlingen (men även ett flertal andra myndigheter som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Migrationsverket). Det finns 147 servicekontor i landet och dessa drivs av en egen myndighet, Statens servicecenter, sedan år 2019.

Handläggarna på servicekontoren saknar i större utsträckning rätt kompetens om hur de ska bemöta döva besökare. Servicekontoren har drop-in besök (utan tidsbokning), men i praktiken kan döva personer inte gå dit då tolkning inte finns på plats och Tolkcentralen säger nej till att ordna tolk till besök på servicekontoren då myndigheter ska ordna och bekosta tolk själva.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR arbetar för att Arbetsförmedlingen fortsätter att utveckla sina rutiner och hittar fungerande lösningar för att säkerställa enhetligt och professionellt bemötande av döva på samtliga lokalkontor genom en centraliserad vägledning och process.
- att SDR arbetar för att Arbetsförmedlingen ska ha fler specialister med dövkompetens som kan bistå arbetsförmedlare i ett tidigt skede, avlasta dem och säkerställa adekvata insatser.
- att SDR arbetar för att Statens servicekontor ska implementera rutiner för bemötande av döva besökare, inklusive möjlighet till teckenspråkstolkning direkt vid drop-in besök.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären om att det finns stora variationer i hur döva bemöts i de första kontakterna med Arbetsförmedlingen (AF) och att det även finns begränsningar för kommunikation när döva besöker Statens servicekontor.

Förbundet deltar regelbundet i samråd med AF och tar tillsammans med Hörselskadades Riksförbund (HRF), Synskadades Riksförbund (SRF) och Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) upp frågan om hur första mötet med arbetsförmedlingen ska fungera. Det är problematiskt att det är så stora variationer i hela landet hur AF bemöter döva. Det är en nationell myndighet med regionala och kommunala variationer. Förbunden vill se att AF har samma process och bemötande oavsett var i landet de befinner sig. Frågan har lyfts upp på nästan varje samråd och vi fortsätter att ta upp den. Vi kommer inte att ge upp detta arbete eftersom det är så viktigt med ett bra bemötande och en rättvis process oavsett var i landet man bor.

När det gäller specialistkompetens har reformen av Arbetsförmedlingen 2019 inneburit att många med specialistkompetens sagts upp. Men myndigheten insåg ganska snart att det fanns ett stort behov av att återanställa specialistkompetensen och har återanställt många sedan dess. Däremot jobbar förbundet för att förändra processen så att även en dövkonsulent deltar vid det första mötet, i stället för att komma in först senare. Att dövkonsulenten är med tidigt är väsentligt för att minska risken för minoritetsstress och missförstånd i kommunikationen samt öka chanserna till ett professionellt bemötande. Även här arbetar förbundet tillsammans med andra förbund i samråden eftersom de också ser samma problematik.

Samarbetet mellan Statens servicekontor och Arbetsförmedlingen syftar till att förbättra medborgarservicen genom att erbjuda tjänster i samma lokaler. Detta innebär att medborgare på vissa orter kan få hjälp från flera myndigheter på ett och samma ställe. På servicekontoren kan personalen till exempel vägleda i AF:s digitala tjänster, hjälpa till med inskrivning och ge stöd i allmänna ärenden. Förbundsstyrelsen instämmer med motionären att det finns behov av ett utvecklingsarbete, insatser som höjer kunskap om döva, förbättrar bemötandet och säkerställer möjligheten att kommunicera direkt på teckenspråk.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen anser första och andra att-satsen besvarade, samt beslutar att bifalla tredje att-satsen.

37. Direktkontakt med teckenspråkig dövkonsulent

Organisation bakom motionen: Dalarnas Dövas Förening (motion 5)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Idag är det svårt för döva personer att få direktkontakt med en dövkonsulent, då detta måste ske via en arbetsförmedlare som ofta saknar teckenspråkskompetens. Detta skapar barriärer för effektiv kommunikation och stöd.

Vi föreslår att döva personer ska ges möjlighet att direkt ta kontakt med en teckenspråkig dövkonsulent, utan att behöva gå via en icke-teckenspråkig arbetsförmedlare.

Motiveringen till detta är följande:

1. Språklig förståelse och kommunikation på modersmålet:

Teckenspråk är dövas modersmål, och att kunna kommunicera direkt på sitt eget språk är avgörande för att undvika missförstånd och öka effektiviteten.

2. Kulturell förståelse och erfarenhet:

Dövkonsulenter har insikt i dövas kultur och levnadsförhållanden, vilket gör att de bättre kan anpassa sina råd och stöd till varje individ.

3. Tillit och trygghet:

Att kommunicera med någon som behärskar teckenspråk och förstår dövkultur bygger förtroende och skapar en tryggare upplevelse för den döva personen.

4. Snabbare och effektivare process:

Direktkontakt med en dövkonsulent minskar mellanhänder och därmed väntetider, vilket leder till en snabbare hantering av ärenden.

5. Bättre anpassning av stöd och åtgärder:

Genom direktkontakt kan dövkonsulenten bättre förstå den dövas specifika behov och utmaningar, vilket leder till mer träffsäkra insatser och lösningar.

6. Minskad stress och frustration:

Att slippa förmedla sitt ärende genom en icke-teckenspråkig person minskar stressen och frustrationen som kan uppstå vid missförstånd och kommunikationsproblem.

7. Främjande av självständighet och empowerment:

Möjligheten att direkt kommunicera med en expert på teckenspråk ger döva personer en känsla av kontroll och självbestämmande i sina ärenden.

8. Förståelse för dövas arbetsmarknadsutmaningar:

Dövkonsulenter har specifik kunskap om de hinder och utmaningar som döva personer möter på arbetsmarknaden, vilket gör dem bättre rustade att ge relevant och konkret stöd.

Att ge döva personer direktkontakt med en teckenspråkig dövkonsulent är avgörande för att förbättra kommunikationen, minska stress och frustration, och säkerställa att döva får rätt stöd för att lyckas på arbetsmarknaden. Denna förändring kommer att främja självständighet och leda till mer effektiv och anpassad hjälp för döva.

Yrkande:

Dalarnas Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) arbetar för att döva ska kunna få direktkontakt med en dövkonsulent, utan att behöva gå via en lokal arbetsförmedlare.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen håller med motionären att möjligheten till direktkontakt med dövkonsulent behöver finnas. Tyvärr har Arbetsförmedlingen (AF) en process för inskrivning och ingång som försvårar den möjligheten. Förbundet arbetar idag tillsammans med Hörselskadades Riksförbund (HRF), Synskadades Riksförbund (SRF) och Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB), via samråd med AF, för att förändra processen. Vi arbetar för att en dövkonsulent (eller annan konsulent beroende på vem som är kund) ska delta vid första mötet, i stället för att komma in först senare. Att dövkonsulenten är med tidigt är väsentligt för att minska risken för minoritetsstress och öka chanserna till ett professionellt bemötande. Problematiken finns inte bara för döva utan även för dövblinda och blinda när de i första mötet träffar handläggare som saknar kunskap.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen anser motionen besvarad.

38. AF ska få huvudansvaret för arbetshjälpmedel

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Mer jämlikt samhälle

Motivering:

Idag har Arbetsförmedlingen (AF) ansvar för arbetshjälpmedel för nyanställda (upp till ett år) samt för anställda som har lönebidrag (oavsett anställningstid). När anställningstiden passerat ett år tar Försäkringskassan (FK) över ansvaret.

Stockholms Dövas Förening anser att AF både har bättre kompetens och erbjuder mer stöd till döva anställda när det handlar om arbetshjälpmedel. Det är också en väldigt stor skillnad i hela processen att söka om ett arbetshjälpmedel hos AF respektive FK.

Hos FK får man i princip göra allt på egen hand: samla in underlag, ta in offerter, ordna med beställning med mera. Hos AF kan man få hjälp med hela processen och de har även specialister som kan ge förslag på lämpliga arbetshjälpmedel.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att endast Arbetsförmedlingen ska ha ansvaret för arbetshjälpmedel för samtliga döva anställda oavsett anställningstid och om de har lönebidrag eller inte.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen förstår motionärens synpunkter och uppskattar den viktiga diskussionen om arbetshjälpmedel för döva anställda. Förbundsstyrelsen anser att det redan finns ett tydligt ansvar för arbetsgivaren att ordna tekniska arbetshjälpmedel för anställda med funktionsnedsättning enligt diskrimineringslagen. Arbetsgivaren är skyldig att vidta skäliga åtgärder för att möjliggöra arbete för personer med funktionsnedsättning, vilket inkluderar att ordna tekniska arbetshjälpmedel, oavsett om det finns lönebidrag eller ej.

Försäkringskassan (FK) kan bevilja bidrag till arbetshjälpmedel i de fall där arbetsgivaren inte kan tillgodose behovet. Det innebär att arbetsgivaren har det primära ansvaret för att ordna tekniska hjälpmedel, men att FK kan bistå med bidrag när det handlar om mer omfattande anpassningar som inte ligger inom arbetsgivarens normala ansvar.

Arbetsförmedlingen (AF) har ett stödjande ansvar för tekniska arbetshjälpmedel för nyanställda eller för dem som har lönebidrag, men detta innebär inte att hela ansvaret för tekniska arbetshjälpmedel bör ligga hos AF. Särskilt när det redan finns ett system där FK kan träda in om behovet inte kan tillgodoses av arbetsgivaren.

Frågan berörs av flera lagstiftningar som bland annat diskrimineringslagen, arbetsmiljölagen och socialförsäkringsbalken där det finns samband mellan bestämmelserna. Därför anser förbundsstyrelsen att det blir ett för omfattande och komplicerat arbete att driva en sådan förändring som motionären önskar. Med tanke på att det redan finns ett tydligt ansvar hos arbetsgivaren att ansvara för tekniska arbetshjälpmedel och att FK träder in vid behov tycker förbundsstyrelsen att nuvarande regelverk är tillräckligt. Fokus bör ligga på att säkerställa att arbetsgivare efterlever sina skyldigheter enligt gällande lagstiftning.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

39. Ge skydd för den teckenspråkiga minoriteten

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Mer jämlikt samhälle

Motivering:

Enligt SDR är teckenspråkiga döva en språklig och kulturell minoritet. Dels att många teckenspråkiga döva personer definierar sig som etnisk minoritet eller språklig minoritet snarare än personer med funktionsnedsättning. Alltså känner de en tillhörighet till eller identifierar sig med den teckenspråkiga minoriteten. Rätten att vara döv och få tillgång till språk och kultur är en viktig fråga för dövsamhället. Frågan om döv etnicitet har diskuterats i dövsamhället sedan 2010-talet.

Vi har kunskap om att teckenspråkiga döva och deras språk har funnits i Sverige sedan 1800-talet. Det finns ett antal definitioner som talar för att teckenspråkiga döva utgör en etnisk minoritet. Till och med uppfyller den teckenspråkiga döva minoriteten riksdagens kriterier för att bli erkänd som nationell minoritet i Sverige.

Det svenska teckenspråket (STS) har skydd i lagstiftningen, men skydd saknas för den teckenspråkiga minoriteten, som utgörs av språkbrukarna, huvudsakligen döva, hörselskadade, men också hörande. De har STS som sitt förstaspråk (modersmål). Minoriteten är språk- och kulturbärare som för arvet vidare i generationer inom gemenskapen. Tanken att låta ett minoritetsspråk och dess kultur kunna leva vidare i Sverige behöver man skydda och främja den språkliga minoriteten också. Det är målet med den svenska minoritetspolitiken. Vi vet själva att den teckenspråkiga minoriteten faktiskt har många gemensamma frågor med nationella minoriteter (sverigefinnar, judar, tornedalingar, romer och samer). Bland annat språk och kultur, förskola och grund- eller specialskola på sitt språk, äldrevård på sitt språk, samt översättning av information från samhället. Dessutom delar vi en mörk historia av förtryck från staten med nationella minoriteter.

Men den teckenspråkiga minoriteten och STS inkluderas inte i den svenska minoritetspolitiken. Är vi inte en språklig och kulturell minoritet och en del av det svenska kulturarvet som Sverige ska bevara och vara stolt över?

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att ge teckenspråkiga döva status som nationell minoritet eller motsvarande.
- att SDR ska arbeta för att verka och synas i svensk minoritetspolitik.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen förstår motionärens önskan om att förbundet ska verka och synas i den svenska minoritetspolitiken, samt arbeta för att ge teckenspråkiga döva status som en nationell minoritet eller motsvarande.

Regeringens funktionshinderpolitiska program ger förbundet möjlighet att delta i myndigheters arbeten men också lyfta våra specifika frågor utifrån kulturella och språkliga perspektiv till skillnad från övriga organisationer. Därför bevakar förbundet ständigt området och följer noga vad som gäller för de nationella minoritetsspråken.

Institutet för språk och folkminnen (Isof) har i sitt uppdrag uppgiften att värna och skydda det svenska teckenspråket. Språklagens (2009:600) intentioner, tillsammans med dess förarbeten, innebär att det svenska teckenspråket har samma status som minoritetsspråken trots att de ligger under olika paragrafer i lagtexten. Det förbundsstyrelsen efterlyser är en tydlig väg hur samhället ska efterleva de intentionerna som lagen avser för att ge effekter på både grupp- och systemnivå.

I likhet med vad som framgår i förbundsstyrelsens yttrande för motion 6. *Svenskt teckenspråk ska ingå i statliga satsningar för nationella minoritetsspråken* anser förbundsstyrelsen att ett ställningstagande om teckenspråkiga döva status som en nationell minoritet behöver föregås av en fördjupad analys av fördelar och risker, exempelvis genom en omvärldsanalys.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

40. Inkludering av dövkultur i svensk lagstiftning

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Mer jämlikt samhälle

Motivering:

I Sverige har vi en språklag som värnar om och skyddar språken i landet. Svenskt teckenspråk omfattas av denna lag, vilket innebär att döva har en trygghet i att deras språk är skyddat och det allmänna ska se till att döva får tillgång till teckenspråk. Men detta skydd är inte tillräckligt. Med ett språk följer också en kultur.

Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska "det allmänna...främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige". Svenskt teckenspråk bär med sig dövkultur, men idag saknas motsvarande skydd av dövkulturen i lagstiftningen som nationella minoritetsgrupper har.

Enligt Funktionsrättskonventionen ska personer med funktionsnedsättning ha rätt på lika villkor som andra till erkännande av och stöd för sin särskilda kulturella och språkliga identitet, däribland teckenspråk och dövas kultur.

Stockholm Dövas Förening vill därför att Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) ska undersöka vilka möjligheter som finns att lagstifta om dövkultur, för att säkerställa att både svenskt teckenspråk och dövkulturen förstärks och bevaras.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för att riksdagen lagstiftar om främjande och skydd av dövkultur för att säkerställa att döva får tillgång till dövkultur.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen anser att språk och kultur är mycket nära förknippade. Förbundet kan utreda hur det svenska teckenspråket och dövkulturen kan stärkas genom lagstiftning.

Att synliggöra och stärka det svenska teckenspråkets ställning är för förbundet ett ständigt pågående arbete. Förbundet strävar även efter att kontinuerligt lyfta dövkultur i olika

sammanhang, såsom inom utbildning och dövhistoria. När dövkultur nämns är det viktigt att tydliggöra vad begreppet innebär och att exempelvis scenkonst endast utgör en del av det.

Förbundets projekt *Omvända världen*, som genomförs i samarbete med Riksteatern Crea, har gjort en enkätundersökning om dövkultur. Enkäten var öppen från augusti till november 2024 och riktade sig till döva, vuxendöva och hörselskadade. Utifrån resultaten kan förbundet se över och utveckla det strategiska arbetet i frågan om dövkultur.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

41. Sänkt kursavgift för Dövstudier

Organisation bakom motionen: Dalarnas Dövas Förening (motion 1)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Västanviks folkhögskola erbjuder Dövstudier som är högaktuella och viktiga för våra medlemmar. Genom dessa studier får medlemmarna bland annat ett stärkt självförtroende och en djupare förståelse för samhällets struktur och varför det fungerar som det gör idag.

Med tanke på den stora betydelsen Dövstudier har för våra medlemmar föreslår vi att kursavgiften hålls så låg som möjligt. Detta stöds av följande argument:

- Ökad tillgänglighet för alla
- Minskade ekonomiska barriärer
- Samhällsnytta på lång sikt
- Ökad deltagarmångfald
- Fler kan ta del av personlig utveckling
- Stärkt motivation och delaktighet

Att hålla kursavgiften för Dövstudier låg är av avgörande betydelse, då det inte bara underlättar för fler att delta utan också bidrar till samhällets långsiktiga utveckling. Genom att minska ekonomiska hinder och öka tillgängligheten kan fler dra nytta av dessa studier, vilket i sin tur främjar personlig utveckling och samhällsengagemang. En överkomlig kursavgift innebär att vi kan bidra till ökad självkänsla och mångfald i samhället, vilket gynnar oss alla.

Yrkande:

Dalarnas Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att mellanskillnaden för kursavgiften föreslås täckas av Sveriges Dövas Riksförbund (SDR).

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen förstår motionärens önskemål om att förbundet ska täcka en del av kursavgiften för att möjliggöra för flera att delta på Dövstudier i Västanviks folkhögskola. Idag har förbundet ingen ekonomisk möjlighet att bidra med pengar, men som huvudman för skolan kan vi ha dialog med Västanviks folkhögskola om möjliga finansieringsmodeller och alternativ för att sänka kostnaderna, exempelvis genom distanskurser.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.



STARK DÖVRÖRELSE

42. Minst två regionala ombudsmän för stärkt stöd till lokalföreningar

Organisation bakom motionen: Dalarnas Dövas Förening (motion 2)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

En regional ombudsman har en nyckelroll inom organisationen och utför flera viktiga uppgifter som stödjer både lokalföreningar och distriktsorganisationer. Dessa uppgifter inkluderar:

1. Stöd till lokalföreningar och distriktsorganisationer

Regionala ombudsmän kan bistå lokalföreningar och distriktsorganisationer med rådgivning och praktiskt stöd. De kan hjälpa med allt från organisationsutveckling, medlemsrekrytering och finansieringsfrågor till andra strategiska beslut. Genom att ha en sådan resurs stärks både de lokala föreningarna och riksförbundet som helhet.

2. Förbättrad kommunikation och samordning

Regionala ombudsmän fungerar som en viktig länk mellan riksförbundet och dess lokala organisationer. Genom att samordna aktiviteter och strategier på en regional nivå kan de säkerställa att alla nivåer i organisationen arbetar mot gemensamma mål, vilket leder till ökad effektivitet och sammanhållning.

3. Utbildning och kompetensutveckling

Ombudsmän kan organisera och leda utbildningar och workshops för både styrelser och medlemmar i lokalföreningarna. Detta bidrar till att stärka föreningarnas förmåga att hantera sina uppgifter och ökar medlemmarnas engagemang samt professionalism i verksamheten.

Med tanke på dessa omfattande uppgifter och det stöd som ombudsmannen förväntas ge, anser vi att det nuvarande arrangemanget med endast en föreningskonsulent, som dessutom har andra arbetsuppgifter, inte räcker till.

Yrkande:

Dalarnas Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att riksförbundet ska ha minst två regionala ombudsmän för att tillgodose behovet av stöd och utveckling på lokal och regional nivå.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen förstår motionärens motivering om behovet av stöd till lokalföreningar och distriktsorganisationer. Tyvärr har förbundet i dagsläget inga ekonomiska resurser för en utökning av kanslipersonal, eftersom förbundet nyligen genomgått en omorganisation där personalstyrkan minskats. Däremot kan förbundet göra en översyn om hur vi kan utveckla vår föreningssupport. En annan möjlig lösning på dessa utmaningar är att lokala och regionala föreningar hittar och utvecklar samarbetsformer. Förbundsstyrelsen vill uppmuntra föreningarna och distriktsorganisationer att använda varandra för att stötta varandra och betonar att ansvaret för att hantera dessa utmaningar inte enbart ligger på förbundet.

Projektet *Starka och synliga tillsammans* har syftat till att utveckla en varumärkesplattform, som är gemensam för förbundet, distriktsorganisationer och lokalföreningar. Det är en av flera satsningar som förbundet gjort för att stötta och underlätta vårt gemensamma arbete, med målsättningen om en mer enad dövrörelse. Förbundsstyrelsen har förhoppningen att vi tillsammans kan hitta gemensamma arbetsätt som kan underlätta för alla på alla nivåer – även på lång sikt.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

43. Minst två ombud per distriktsorganisation till kongressen

Organisation bakom motionen: Dalarnas Dövas Förening (motion 3)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Vid nuvarande fördelning av ombud för distriktsorganisationer kan vissa distriktsorganisationer endast skicka ett ombud till kongressen. Detta kan leda till begränsad representation och ökad arbetsbelastning för de ombud som deltar.

Vi föreslår att varje distriktsorganisation ska ha rätt att utse minst två ombud till kongressen, med följande motiveringar:

1. Stöd och samarbete:

Två ombud kan stötta varandra under kongressen, vilket kan minska stress och förbättra beslutsfattandet genom att ombuden kan diskutera och utvärdera förslag tillsammans.

2. Bredare perspektiv:

Två ombud kan representera ett bredare spektrum av åsikter och perspektiv från sin distriktsorganisation. Detta ger kongressen en mångsidigare debatt och fler infallsvinklar.

3. Bättre informationsspridning:

Efter kongressen kan två ombud dela på ansvaret att återkoppla till medlemmarna i sin distriktsorganisation. De kan komplettera varandra genom att ge en mer komplett bild av de diskussioner och beslut som fattats.

4. Minskad sårbarhet:

Genom att ha två ombud minskas risken för att viktig information går förlorad eller missförstås. Om ett ombud missar något kan det andra ombudet upptäcka och korrigera eventuella fel.

Med dessa argument föreslår vi därför en stadgeändring som innebär att varje distriktsorganisation ska ha rätt till två fasta ombud, medan resterande ombud fördelas enligt nuvarande regler. Totalt antal ombud vid kongressen föreslås vara 51, plus ett ombud per distriktsorganisation.

Yrkande:

Dalarnas Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att ändra stadgarna så att varje distriktsorganisation ska ha rätt till två fasta ombud, medan resterande ombud fördelas enligt nuvarande regler. Totalt antal ombud vid kongressen föreslås vara 51, plus ett ombud per distriktsorganisation.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen tycker att det är intressanta tankar som lyfts av motionären och förstår att det kan stärka de mindre föreningarnas ställning genom att de får en extra röst.

Förbundsstyrelsen noterar motionärens önskemål så förbundet kan titta på det under den kommande mandatperioden.

Idag finns möjligheten för de distriktsorganisationer som har ett ombud att även skicka en observatör som stöd till sitt ombud under kongressen. Det är helt frivilligt för föreningarna att anmäla och skicka en observatör.

Att ändra förbundsstadgarna kräver ett grundligt beredningsarbete och förbundsstyrelsen anser att en risk- och konsekvensanalys behöver genomföras innan förslaget förverkligas. En tänkbar risk är att mindre föreningar kanske inte har möjlighet skicka två ombud, vilket medför tomma ombudsplatser på kongressen. En annan risk är att ombudsavgiften kan bli en ekonomisk belastning för vissa föreningar. Förbundsstyrelsen önskar därför att förbundet får mer tid att utreda förslaget innan vi återkommer med en bedömning och presentation av eventuella konsekvenser.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

44. Två representanter per distriktsorganisation till förbundsmötet

Organisation bakom motionen: Dalarnas Dövas Förening (motion 4)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Vid förbundsmöten skickar varje distriktsorganisation för närvarande en representant. Vi föreslår att detta ändras så att varje distriktsorganisation skickar två representanter, med samma motiveringar som förslaget om minst två ombud per distriktsorganisation till kongressen.

Yrkande:

Dalarnas Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att varje distriktsorganisation skickar två representanter, med samma motiveringar som förslaget om minst två ombud per distriktsorganisation till kongressen.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen förstår de tankar som motionären lyfter. Förbundsmötet är dock ett rådgivande organ till förbundet och det finns redan idag en möjlighet för distriktsorganisationer att skicka en observatör. Observatören kan i dessa fall fungera som ett stöd till representanten under förbundsmötet.

Förbundet finansierar utgifterna för representanterna och det medför ytterligare kostnader om förbundet ska erbjuda varje distriktsorganisation två representanter till förbundsmötet, i stället för en. Sammantaget anser förbundsstyrelsen att dagens modell har fungerat bra och ser gärna att den behålls.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

45. Återflyttning av Sveriges Dövas Riksförbunds kansli till Västanvik

Organisation bakom motionen: Dalarnas Dövas Förening (motion 6)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) har under de senaste åren haft sitt kansli i Rissne, vilket medför en betydande kostnad för lokalhyra. Samtidigt är SDR huvudman för Västanviks folkhögskola, och i takt med att fler anställda arbetar på distans har behovet av stora, centralt belägna lokaler minskat. Dessutom har antalet fysiska möten minskat, vilket gör att det inte längre är nödvändigt att ha ett kansli i en storstadsregion.

Vi föreslår att SDR:s kansli flyttas tillbaka till Västanvik, med följande motiveringar:

1. Kostnadsbesparing:

Genom att återflytta kansliet till Västanvik skulle förbundet kunna spara cirka en halv miljon kronor årligen i lokalhyra. Dessa medel kan i stället användas för att stärka SDR:s kärnverksamhet och intressepolitiska arbete.

2. Närhet till Dövas Kulturcenter:

Västanvik är hem för Dövas Kulturcenter, en viktig mötesplats för dövkulturen. Att lokalisera SDR:s kansli i närheten av kulturcentret skulle stärka kopplingen mellan förbundet och dövsamhället, vilket kan främja dövkulturens utveckling och gemenskap.

3. Samarbete med Västanviks folkhögskola:

Genom att ha kansliet nära Västanviks folkhögskola skapas unika möjligheter för SDR att direkt engagera och informera elever om förbundets intressepolitiska arbete. Detta kan leda till ett ökat engagemang bland yngre generationer, vilket är avgörande för förbundets långsiktiga tillväxt och utveckling.

Att flytta tillbaka Sveriges Dövas Riksförbunds kansli till Västanvik skulle stärka förbundets ekonomiska ställning genom betydande kostnadsbesparingar, främja samarbetet med Dövas Kulturcenter och Västanviks folkhögskola, samt ge bättre möjligheter att engagera den yngre generationen i förbundets arbete.

Yrkande:

Dalarnas Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att återflytta Sveriges Dövas Riksförbunds kansli till Västanvik.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är ense med motionären om vikten att stärka Västanvik folkhögskolas status inom dövrörelsen. Förbundet har redan tagit steg i denna riktning genom att förlägga projektet Dövas Kulturarvscentrum där.

År 2010 flyttade förbundet sitt kansli (med undantag för SDR Gåvan) till Stockholm, för att samla och stärka den intressepolitiska verksamheten på en gemensam plats. Den bedömning och det beslut som gjordes då om en flytt till Stockholm är fortfarande strategisk viktig än idag. Förbundsstyrelsen anser att en flytt av kansliet till Västanvik inte är genomförbar av följande skäl:

En flytt skulle innebära högre kostnader och längre restider för personal och styrelsemedlemmar vid resor till och från andra delar av Sverige. Även om det sker många digitala möten idag krävs fortfarande många fysiska möten med organisationer och myndigheter.

Stockholm är Sveriges politiska och administrativa centrum, där Riksdagen, Regeringskansliet och många myndigheter är belägna. Närheten till dessa institutioner är avgörande för att kunna bedriva en stark och effektiv intressepolitik. En flytt till Västanvik skulle försämra förbundets möjligheter till direkta kontakter, nätverkande och påverkansarbete.

Förbundsstyrelsen värnar om Västanvik folkhögskolas roll i dövrörelsen och kommer fortsätta arbeta för att stärka dess betydelse. Men förbundets långsiktiga mål och arbete gynnas bäst av att kansliet fortsätter att vara placerat i Stockholm.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

46. Undvik döva pensionärers känsla av utanförskap i dubbla organisationer med samma mål

Organisation bakom motionen: Malmö Dövas Förening (motion 3)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Malmö Dövas Förening har vid de tre senaste kongresserna (2013, 2017 och 2021) lyft fram frågan om hur dövorganisationerna Sveriges Dövas Pensionärsförbund och Sveriges Dövas Riksförbund bäst kan arbeta för äldre döva.

Vid den senaste kongressen år 2021 blev det avslag på följande att-sats: "att Sveriges Dövas Riksförbund snarast tillsätter en utredning för att uppnå målet om att arbeta för en enhetlig, effektiv och mer tydlig organisation utifrån första att-satsen".

Den första att-satsen beslutade kongressen som besvarad och som löd: "*att Sveriges Dövas Riksförbund nationellt ska arbeta för samtliga teckenspråkiga döva/hörselskadade – oavsett ålder.*"

Det föreligger oklarheter i många frågor i organisationsstrukturen. Detta innebär bland annat en osäkerhet och en känsla av utanförskap hos många äldre teckenspråkiga döva/hörselskadade. SDR har ett delansvar och bör se över organisationsstrukturen tillsammans med SDP.

Exempel: Äldre SDR-medlemmar som inte har lokala pensionärsföreningar (egen juridisk person) med styrelse och stadgar kopplade till riksorganisationen SDP. Vem tar ansvar för dem?

Vi upplever att äldre döva som inte är medlemmar hos SDP och därmed inte har ett reellt inflytande hos SDP – missgynnas på olika sätt. Bland annat nekas de medverka vid kulturdagar för pensionärer i Sverige som lokala pensionärsföreningar arrangerar med stöd från SDP, och vid nordiska pensionärsträffar finns oklarheter om man måste vara medlem hos SDP för att kunna få medverka.

Flera äldre döva tvingas söka medlemskap hos någon pensionärsförening i Sverige för att kunna träffa sina kamrater i samband med kulturdagar eller annat nationellt äldrearrangemang. Att bli medlem i en pensionärsförening i ett annat geografiskt avgränsat område innebär att man inte alltid kan få stöd från den pensionärsföreningen i frågor som gäller äldrepolitik i den kommun man är bosatt i. Lokala föreningar för äldre har i sina stadgar ofta en skrivning om att arbeta och ha ett ansvar för de som bor i ett avgränsat lokalt område.

Vi visar en skiss på hur det ser ut idag med två självständiga förbund med dess distrikts- och lokalföreningar.

Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP) – Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)

Två självständiga organisationer – egna juridiska personer



En lokal dövförenings pensionärssektion kan normalt inte ansluta sig direkt till SDP.

Sektioner

I en del föreningar har man sektioner eller kommittéer. Ibland kallas dessa för avdelningar, underföreningar eller klubbar. De kan vara på olika nivåer, så att en underförening i sin tur kan ha sektioner. Sektionerna kan ha egna styrelser och ibland också egna stadgar.

Sektionerna är normalt inte egna juridiska personer, så "huvudstyrelsen" är ansvarig även för sektionernas verksamhet, även om sektionerna har egna sektionsstyrelser.

En sektion i en ideell förening är en del av föreningen som ansvarar för en specifik verksamhet eller aktivitet. Sektioner används ofta för att organisera olika delar av föreningens verksamhet, särskilt när föreningen har flera olika aktiviteter eller intresseområden.

Stadgar för en sektion

En sektion kan ha egna stadgar, men dessa måste vara i linje med föreningens övergripande stadgar. Det är viktigt att föreningens stadgar tydligt reglerar vad som gäller för sektionerna.

Juridisk person

En sektion är normalt inte en egen juridisk person. Sektionens verksamhet är en del av föreningens verksamhet, och föreningen som helhet ansvarar för sektionens tillgångar, skulder, intäkter och kostnader.

SDR kan på olika sätt lösa en del frågor. Ett exempel kan vara att man i samarbetsavtalet med SDP ser till att alla nationella och internationella pensionärsarrangemang ska vara öppna för ALLA äldre döva som är medlemmar hos SDR och att medlemskap hos SDP inte ska vara ett krav.

Yttrande från distriktsorganisation:

Skånes Dövas Distriktsförbund stödjer motionen eftersom det är viktigt att äldre döva som inte är medlemmar i någon pensionärsförening inte hamnar utanför, men har svårt att förstå hur yrkandena ska verkställas av SDR eftersom hinder kring medlemskap ligger hos SDP och deras stadgar.

Yrkande:

Malmö Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att Sveriges Dövas Riksförbund snarast tillsätter en utredning för att uppnå målet om att arbeta för en mer effektiv och tydlig organisation i sin relation till sina äldre medlemmar och i relation till Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP).
- att i SDR:s samarbetsavtal med SDP garanterar att samtliga pensionärer som är medlemmar hos SDR får möjlighet att delta i nationella/internationella äldrearrangemang för äldre döva oavsett om man är medlem hos SDP eller ej.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen noterar motionärens önskemål om att lösa de utmaningarna som lyfts i motionen. Dock vill förbundsstyrelsen betona att medlemskapet i Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP) idag är frivilligt. De som vill vara medlemmar i en pensionärsförening har möjlighet att delta i SDP:s arrangemang, medan de som väljer att inte vara medlemmar därmed också väljer att avstå från deltagande i dessa aktiviteter. SDP är en medlemsorganisation och därför ser förbundsstyrelsen inte att det är avvikande i den bemärkelsen att icke-medlemmar inte får delta på deras medlemsarrangemang.

Förbundsstyrelsen har i övrigt inte sett att problemet som motionären beskriver finns hos andra föreningar. Förbundet har idag ett samarbete med SDP och lyfter även äldre frågor i vårt påverkansarbete och där det behövs. Ett exempel är att vi har lyft äldre dövas situation genom föreställningen *Audism genom livet*.

Förbundsstyrelsen ser också att frågan som motionären lyfter visar på hinder som inte ligger inom ramen för förbundets arbete, eftersom det ligger hos SDP och att deras stadgar reglerar hur medlemskap hos dem ser ut.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

47. En mer tillgänglig och rättvis medlemshantering

Organisation bakom motionen: Malmö Dövas Förening (motion 4)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Bakgrund

Behandling vid kongressen 2021

Citerar kongressprotokoll:

"Motionärens yrkande

-att Sveriges Dövas Riksförbund ser över medlemshanteringen så att den blir mer enkel, tillgänglig och rättvis enligt ovan lämnade förslag.

-att medlemsavgiften ska gälla ett år från och med den dag man betalat in den.

-att Sveriges Dövas Riksförbund löser SDP-medlemskapet så att det blir frivilligt.

Beslutades

-att anse första att-satsen besvarad.

-att bifalla andra att-satsen.

-att bifalla tredje att-satsen.

-att kongressen ändrar andra-satsen till: att en gemensam utvecklingsplan tas fram genom ett samarbete mellan förbundet och dövföreningar och att förbundet initierar arbetet."

Yttrande från distriktsorganisation:

Skånes Dövas Distriktsförbund stödjer motionen och delar motionärens åsikt att förbundsstyrelsen ska arbeta för en medlemshantering som är enklare både för enskilda medlemmar och lokalföreningar. På grund av otydlig kommunikation stödjer vi hela motionen, trots att den redan bifölls vid förra kongressen.

Yrkande:

Malmö Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att motioner som kongressen 2021 gett bifall åt ska genomföras snarast.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen uppskattar motionärens stöd och engagemang i denna fråga och är enig om att medlemskapet bör vara enklare, mer tillgängligt och rättvist. Ett stort utvecklingsarbete har lagts på för att driva en gemensam plan för att förbättra medlemshanteringen i samarbete med lokalföreningarna. Bland annat har hela systemet moderniserats och övergått till ett webbaserat system. Utvecklingen av det nuvarande medlemssystemet har kommit långt och förbundet arbetar fortfarande enligt kongressbeslutet 2021. Att förverkliga löpande medlemskap har visat sig vara mer komplicerat än förväntat och därför kan förbundet behöva mer tid och resurser till det arbetet. Förbundets mål att genomföra det snarast kvarstår.

För övrigt arbetar förbundet intensivt för att genomföra motioner som tidigare kongresser har bifallit. Vissa motioner tar tyvärr längre tid än förbundet förutsett, men vi håller fortfarande fast vid att uppnå målen.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen anser motionen som besvarad.

48. Hållbara och starka dövföreningar ger ett starkt SDR

Organisation bakom motionen: Malmö Dövas Förening (motion 5)

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Malmö Dövas Förening är oroad över att flera dövföreningar brottas med rekrytering av styrelseledamöter – i synnerhet vad gäller kassörsuppdraget i styrelser. Vi har tidigare efterlyst regional kompetens bland annat i det ekonomiadministrativa arbetet för dövföreningar i region/distrikt. Om dövförening eller region/distriktsorganisation har anställd personal så har styrelsen ett stort ansvar som arbetsgivare. Detta kräver kunskap i personaladministration och styrelsens roll som arbetsgivare. Om man inte har den kunskapen bör man inte ha anställd personal.

Yttrande från distriktsorganisation:

Skånes Dövas Distriktsförbund stödjer motionen till fullo och ser absolut behovet av stöd.

Yrkande:

Malmö Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR ska arbeta för ett bestående och riktat stöd för en "Stark Dövrörelse" genom utbildning eller lösningar på regional/distriktsnivå.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen ser och förstår de utmaningar som motionären lyfter kring rekrytering av styrelseledamöter och kassörer samt behovet av kompetens inom ekonomiadministration och personaladministration. Det finns behov av utbildning för att höja dessa kompetenser.

När det gäller arbetsgivarfrågor eller HR-frågor är det arbetsgivarorganisationen Fremia som ska kontaktas, eftersom förbundet inte kan ge stöd i dessa frågor. Fremia kan även erbjuda

kurser och stöd under förutsättningen att föreningen har anställda och är medlem hos Fremia. För de föreningar som inte har anställda kan de vända sig till fackförbund, som till exempel Unionen, eller lokala ABF för att få utbildning. Det är även möjligt att flera föreningar går ihop och samarbetar för att köpa in de kurser som behövs. Till exempel kan SDR:s fem regioner (SDR Södra, SDR Östra, SDR Västra, SDR Mellersta, SDR Norra) användas på så sätt att föreningarna i en region går samman för att dela erfarenheter och kunskap med varandra. Förbundsstyrelsen vill uppmuntra föreningarna att samarbeta och stötta varandra. Förbundsstyrelsen betonar också det inte bara ligger på förbundets ansvar att lösa utmaningar.

Om ekonomin tillåter är det också möjligt att köpa in tjänster för att fylla med den kompetens som saknas, till exempel en extern kassör eller dylikt. Förbundet har tyvärr inte resurser att hjälpa till med utbildningsinsatser eftersom behovet varierar stort från tid till tid. Det är möjligt att framföra önskemål om kurser och utbildningar till Västanviks folkhögskola.

Förbundet har inte resurser att bistå med utbildningar och det finns möjligheter att fylla eller öka kompetensen på andra sätt.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

49. Kansli

Organisation bakom motionen: Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Vi har börjat med att använda SDR norra, östra, västra, mitten och södra. Oro för framtiden för alla små föreningar; fler och fler har svårt att få in styrelse eller folk till dövföreningen. De flesta har heltidsjobb eller dylikt.

Det krävs en del för att ansvara inom styrelsen, att medverka i olika möten, mejla och kontakta olika myndigheter och att ansvara för en hel del via e-post och liknande.

Önskan är att det skulle finnas ett kansli, till exempel för SDR norra, en i östra eller två ihop norra med mitten eller dylikt.

Så det underlättar styrelsens arbete.

Yrkande:

Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening föreslår att kongressen beslutar:

- att det ska börja diskuteras hur det blir med små förenings framtid om det finns möjligheter till kansli, till exempel SDR Norra, SDR Mitten med flera.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen ser positivt på motionärens förslag, men anser att det är svårt att behandla frågan på en kongress. Förbundsstyrelsen föreslår därför att frågan lyfts och behandlas i ett föreningsforum. Förbundet tar emot önskemålet och kan planera in en diskussion och dialog om denna fråga i ett kommande föreningsforum.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen bifaller motionen.

50. Anordnande av gruppresor till större internationella evenemang och festivaler

Organisation bakom motionen: Stockholms Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Dövas kultur och identitet är en viktig del av vår gemenskap. Att delta i större internationella evenemang och festivaler, såsom nordisk kulturfestival och världskongressen för döva, ger möjlighet att fira och stärka denna identitet. Många medlemmar känner dock osäkerhet inför att resa på egen hand och skulle uppskatta möjligheten att resa tillsammans med andra.

Att anordna gruppresor till dessa evenemang skulle innebära ökat deltagande och engagemang inom dövrörelsen och främja sociala kontakter och nätverkande. Det innebär även en trygg och stödjande miljö för resenärer.

Yrkande:

Stockholms Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

att SDR anordnar gruppresor till större evenemang och festivaler inom Norden och internationellt.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären om vikten av att stärka dövas kultur och identitet genom deltagande och gemenskap i internationella events och festivaler. Dock anser förbundsstyrelsen att det är en fråga om prioriteringar och att arrangera gruppresor ligger utanför förbundets primära uppdrag. Resor och kringliggande frågor tar stora resurser i anspråk som vi bedömer kan användas mer effektivt i intressepolitiska frågor som är av högre prioritet.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

51. Förstärkning av Dövas Dag

Organisation bakom motionen: Västra Götalands Dövas Länsförbund

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Dövas Dag är en viktig tradition inom dövrörelsen och firas varje år. Fram till 1999 hölls evenemanget ofta på flera platser samtidigt, men sedan 2000 har det mestadels hållits på en enda plats. De senaste åren har det dock blivit svårare för mindre lokala föreningar att arrangera Dövas Dag på grund av bristande resurser och osäkerhet kring evenemangets genomförande. Nyligen har SDR gett ut en handbok för Dövas Dag, men trots detta finns det föreningar som kan känna sig osäkra inför arrangemanget.

VGDL ser möjligheter att utveckla och stärka Dövas Dag genom att skapa en modell för stöd, inspirerad av liknande evenemang som Pride, men på ett sätt som passar dövrörelsens specifika behov. Pride är ett exempel där det tidigare fanns en

decentraliserad struktur, men med tiden har det utvecklats genom olika organisationsmodeller, som i fallet med Stockholm Pride. Även om SDR inte nödvändigtvis ska efterlikna Pride kan en stödfunktion eller ett nätverk inom SDR eller en annan enhet bidra till att förenkla arrangemanget av Dövas Dag och ge lokala föreningar den hjälp de behöver.

Detta skulle kunna innebära att man skapar en central resurs eller ett team som kan bistå med praktiska verktyg, rådgivning och hjälp under planeringsprocessen, vilket i sin tur kan minska den administrativa bördan för lokala arrangörer. På så sätt kan fler föreningar känna sig trygga och uppmuntras att ta sig an ansvaret för att arrangera Dövas Dag i sina områden.

Yrkande:

Västra Götalands Dövas Länsförbund föreslår att kongressen beslutar:

- att Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) utreder möjligheterna att utveckla en stödfunktion eller ett nätverk som kan bistå lokala föreningar i deras arbete med att arrangera Dövas dag. Detta stöd kan inkludera rådgivning, resurser och praktisk hjälp för att underlätta planeringen och genomförandet av evenemanget.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen instämmer med motionären om att Dövas Dag är ett viktigt evenemang. Förbundet har, i samarbete med ett antal föreningar och distriktsorganisationer, tagit fram en handbok för Dövas Dag med ändamålet att underlätta arbetet kring att arrangera Dövas Dag. Den lanserades i november 2024 på [förbundets webbplats](#) och skickades även ut till alla föreningar och distriktsorganisationer. Eftersom handboken är relativt ny så finns förbundskansliet till förfogande vid frågor kopplat till handboken, som kommer att uppdateras vid behov.

Förbundsstyrelsen anser att förbundet tyvärr inte har resurser till att bistå med rådgivning och stöd i det praktiska genomförandet.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

52. Införande av betalvägg för medlemsinnehåll på SDR:s hemsida

Organisation bakom motionen: Uppsala Läns Dövas Förening

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Sveriges Dövas Riksförbunds hemsida erbjuder idag innehåll som i stor utsträckning är identiskt med innehållet i SDR:s medlemstidning. Eftersom detta innehåll är fritt tillgängligt online kan även icke-medlemmar ta del av det utan att betala någon medlemsavgift. För att värna om medlemsförmåner och skapa ytterligare incitament för att bli medlem i SDR kan det vara lämpligt att införa en betalvägg för vissa delar av innehållet på hemsidan. Genom att reservera ett urval av artiklar och material för medlemmar ökar SDR:s förmåga att tillgodose de betalande medlemmarnas intressen och kan samtidigt skapa ett starkare incitament för andra att bli medlemmar. Detta kan bidra till ett ökat medlemsantal och ge SDR ökade möjligheter att arbeta för dövas rättigheter och intressen.

Yrkande:

Uppsala Läns Dövas Förening föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR utreder möjligheten att införa en betalvägg på delar av innehållet på hemsidan, där exklusivt material endast blir tillgängligt för betalande medlemmar.
- att SDR, utifrån utredningens resultat, inför en betalvägg för att stärka medlemsförmånerna och samtidigt främja ökad medlemsrekrytering.
- att SDR tydligt kommunicerar skillnaderna mellan fritt och medlemsreserverat innehåll på hemsidan för att öka förståelsen för medlemskapets värde och fördelar.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Motionären önskar att förbundet utreder möjligheten att införa en betalvägg, eller en sluten del, för medlemsexklusivt innehåll. I förbundets kommunikations- och informationsarbete finns det redan ett pågående arbete som tittar på hur förbundet kan utveckla och lansera nyhetsbrev med medlemsexklusivt innehåll till medlemmarna. Detta sker i så fall via mejl och med stöd av mejladresser i vårt medlemsystem. Detta är ett mer fördelaktigt alternativ, jämfört med att bygga upp och administrera en betalvägg vilket kan bli orimligt krävande och dyrt. Det finns också begränsningar i vårt nuvarande webbgränssnitt.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

53. Tidigare projekt på SDR:s hemsida

Organisation bakom motionen: Y-läns Dövas Förbund

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Inget förslag finns

Motivering:

Y-läns dövas förbund önskar att alla projekten som SDR har jobbat med, i alla fall under de sista 15 åren, ska finnas på förbundets hemsida då det har funnits efterfrågan, så att vi får veta hur dessa kan uppföljas om det finns behov. Detta är även för att förhindra att samma projekt återigen söks, även om det är en annan förening/förbund som har sökt. Tydligt har flera projekt ansökts om, och efter projekttidens slut har det hela legat stilla.

Yrkande:

Y-läns Dövas Förbund föreslår att kongressen beslutar:

- att motionen beviljas så att vi får koll på dessa projekt genom hemsidan där föreningar/länsförbunden som är intresserade kan följa upp och eventuellt jobba med uppföljning.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen förstår önskemålet att förbundets tidigare projekt, som har genomförts under de senaste 15 åren, ska finnas tillgängliga på förbundets webbplats. Det finns ett stort antal projektrapporter digitalt, dock inte överförda till SharePoint där föreningarna kan komma åt dem. Förbundsstyrelsen noterar att det finns ett intresse och avser att dessa rapporter ska läggas in.

Det är inte motiverat att förbundets webbplats ska bestå av arkiveringsmaterial, dels för att det blir en belastning för webbplatsen, dels för att informationen främst är avsedd för våra

föreningar och distriktsorganisationer, inte för allmänheten. Projektens ändamål, syften och resultat speglar den tid då projekten genomfördes och är inte nödvändigtvis lämpliga att följas upp med nya projekt i vår nutid. Det är också möjligt för de som önskar att få information om tidigare genomförda projekt att kontakta förbundskansliet.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.

54. Förenkla inskick av anmälningar och dokument

Organisation bakom motionen: Västra Götalands Dövas Länsförbund

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Annat

Motivering:

Västra Götalands Dövas Länsförbund yrkar att Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) utvecklar ett system för att skicka in anmälningar och andra dokument elektroniskt, utan krav på fysisk underskrift. Det nuvarande systemet, där lokala föreningar och distriktsorganisationer måste skriva ut, underteckna och sedan skanna eller fotografera dokumenten för att skicka tillbaka dem, skapar onödig administrativ arbetsbelastning. Det finns inget lagkrav på att en underskrift måste vara fysisk. Många myndigheter och organisationer har redan anpassat sig till en mer effektiv metod där det räcker med att ange sitt namn på dokumentet. Denna förändring skulle underlätta processen för många lokala föreningar och distriktsorganisationer, som idag lägger ner tid och resurser på att hantera pappersarbete i stället för att fokusera på sina aktiviteter och medlemmar.

Yrkande:

Västra Götalands Dövas Länsförbund föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR utvecklar ett elektroniskt system för inskick av anmälningar och dokument, där det inte krävs en fysisk underskrift, för att minska den administrativa bördan för lokala föreningar och distriktsorganisationer.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen är enig med motionären om att det ska vara enkelt för alla att skicka in anmälningar och dokument till förbundet digitalt. Förbundet arbetar idag med e-signering internt och tittar på olika möjligheter att öppna upp detta även för våra föreningar, distriktsorganisationer och medlemmar. Under 2024 genomgick förbundskansliet en omorganisation där det finns flera tankar och idéer för att underlätta förbundets administrativa arbete. Även Microsoft 365 är en del förbundets plan för att det ska vara lätt för hela organisation att ta del av digitala rutiner, däribland smidiga anmälningar och mycket mera.

Förbundsstyrelsen avslår dock motionens del om att förbundet ska utveckla ett elektroniskt system. Anledningen är att det redan finns befintliga elektroniska system som förbundet kan nyttja och inte behöver bygga ett nytt system. Det är inte heller ekonomiskt försvarbart att satsa på ett eget elektroniskt system.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen delvis bifaller motionen.

55. Gemensamt portosystem för att spara kostnader

Organisation bakom motionen: Västra Götalands Dövas Länsförbund

Organisationens förslag på område till handlingsprogram:

Stark dövrörelse

Motivering:

Västra Götalands Dövas Länsförbund har uppmärksammat ett stort behov av fler kommunikationsalternativ när vi arrangerar aktiviteter med stöd av statsbidrag från Socialstyrelsen för att motverka ofrivillig ensamhet. Ett alternativ som ännu inte har använts i större omfattning är att skicka fysiska brev, vilket beror på kostnaderna. Vi ser dock att behovet finns, särskilt för att nå personer som inte är aktiva i digitala kanaler.

Idag finns det exempel på tjänster som Ekopost, som erbjuder posthantering där både digitala utskick via tjänster som Kivra och fysiska brev kan skickas, beroende på mottagarens val. Ett sådant system kan automatiskt hantera de olika alternativen och företaget sköter resten av processen. Det finns även möjligheter att sänka kostnaderna om större volymer skickas. Detta skulle kunna vara fördelaktigt om SDR och dess medlemsorganisationer använder liknande tjänster.

Det är möjligt att det finns fler tjänster som skulle kunna användas, och därför är det viktigt att undersöka alla alternativ för att hitta det mest kostnadseffektiva och praktiska systemet.

Yrkande:

Västra Götalands Dövas Länsförbund föreslår att kongressen beslutar:

- att SDR utreder möjligheten att införa ett gemensamt portosystem för alla organisationer under SDR för att spara kostnader och effektivisera kommunikationen och undersöker flera alternativ, som exempelvis Ekopost.

Förbundsstyrelsens yttrande:

Förbundsstyrelsen anser att det inte skulle fungera med ett gemensamt portosystem, då alla föreningar och distriktsorganisationer har olika behov och volym kring porto.

Det krävs dessutom resurser från förbundskansliet att upprätta och hantera ett gemensamt portosystem hos till exempel Ekopost så att det fungerar optimalt för alla föreningar och organisationer. Dessa resurser finns inte på förbundet.

Förbundsstyrelsen föreslår att kongressen avslår motionen.